

WOJEWODA MAZOWIECKI
MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI INSPEKTOR OCHRONY
ŚRODOWISKA

GOSPODARKA ODPADAMI
KOMUNALNYMI
W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM

Dokąd z odpadami ...

OPRACOWANIE:

*Wojewódzki Inspektorat
Ochrony Środowiska
w Warszawie*

WARSZAWA
MARZEC - KWIECIEŃ 2010

SPIS TREŚCI:

1. Wprowadzenie.....	3
2. Przegląd stanu gospodarki odpadami komunalnymi w Polsce	4
3. Stan gospodarki odpadami komunalnymi w województwie mazowieckim	10
4. Stan gospodarki odpadami komunalnymi w subregionach.....	17
5. Zobowiązania akcesyjne i grożące Polsce sankcje za niedotrzymanie terminów	26
6. Pozytywne przykłady rozwiązywania problemów gospodarki odpadami w Polsce.....	29
6.1. Miasto Poznań – duże miasto	29
6.2. Miasto Mielec – miasto średniej wielkości	31
6.3. CZG 12 - przykład związku gmin, w tym wiejskich.....	32
7. Kompetencje w zakresie nadzoru nad gospodarką odpadami komunalnymi ..	33
8. Działania administracji samorządowej dotyczące rozwiązania problemów narastającego zaśmiecenia terenów miast i wsi oraz braku wystarczającej liczby instalacji, spełniających standardy UE	38
9. Wnioski, dotyczące obecnej sytuacji w obszarze gospodarki odpadami komunalnymi.....	43
10. Nowe rozwiązania ustawowe, propozycje zmian legislacyjnych.	46

1. Wprowadzenie.

Zgodnie z ustawą o odpadach zostało opracowane przez Ministra Środowiska „Sprawozdanie z realizacji krajowego planu gospodarki odpadami 2010 za okres od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2008 r.”. Dokument ten jest dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska www.mos.gov.pl pod hasłem ŚRODOWISKO – „odpady” – „Plany gospodarki odpadami” – „sprawozdania”.

Jak wynika ze sprawozdania, nie został osiągnięty cel, związany z objęciem 100% mieszkańców systemem zbierania odpadów komunalnych. Ilości zebranych odpadów komunalnych w latach 2007 – 2008, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, są niższe od ilości prognozowanych i rzeczywiście wytwarzanych, nawet o ponad 90 kg/mieszkańca/rok.

W województwie mazowieckim ta różnica wynosi około 70 kg i znajduje odzwierciedlenie w narastającym zaśmiecaniu terenów podmiejskich, leśnych, nieużytków, poboczy dróg i cieków wodnych. Na wielu obszarach daje się także zauważyć spalanie odpadów bezpośrednio na powierzchni ziemi lub w paleniskach domowych, co wywołuje zanieczyszczenie powietrza.

Nie został także osiągnięty cel, związany z objęciem 100% mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów komunalnych. W niewystarczającym stopniu jest realizowany obowiązek ograniczania ilości odpadów komunalnych, składowanych bez przetworzenia, w tym odpadów ulegających biodegradacji.

Podobna ocena sytuacji wyłania się z opracowania GUS „Infrastruktura komunalna w 2008r.” oraz ze „Sprawozdania z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza za okres od 1 stycznia 2007 roku do 31 grudnia 2008 roku”.

W dniu 1 grudnia 2009 r. odbyło się posiedzenie Kolegium Wojewody Mazowieckiego, poświęcone między innymi zagadnieniom: „Ocena stanu bezpieczeństwa w województwie mazowieckim”, „Stan środowiska w województwie mazowieckim - wybrane zagadnienia”, „Cele i zadania zespolonych służb, inspekcji i straży”. W trakcie Kolegium Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska przedstawił wybrane informacje na temat stanu środowiska województwa mazowieckiego w 2008 r. oraz ocenę kierunków zmian w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska w latach 1999 – 2008.

W podsumowaniu stwierdzono, że funkcjonujący obecnie system gospodarki odpadami należy uznać za niezadowalający, między innymi ze względu na zbieranie zmieszanych odpadów komunalnych i ich powszechne składowanie, w tym na składowiskach nie spełniających standardów Unii Europejskiej, ograniczone zbieranie selektywne odpadów

opakowaniowych, słabo rozwinięte zbieranie odpadów biodegradowalnych i niebezpiecznych. Dalsze utrzymywanie się takiej sytuacji może narazić Polskę na poważne sankcje finansowe ze strony Komisji Europejskiej.

W związku z tym, na polecenie Wojewody Mazowieckiego, opracowywana jest w formie raportu, ocena obecnego stanu gospodarowania odpadami komunalnymi w województwie mazowieckim i poszczególnych jego subregionach, w odniesieniu do realizacji założeń „Krajowego planu gospodarki odpadami 2010”, za 2008 rok. W przygotowywanym raporcie znajdują się także propozycje działań, niezbędnych do podjęcia, w celu pilnej zmiany obecnej sytuacji.

2. Przegląd stanu gospodarki odpadami komunalnymi w Polsce w latach 2007 – 2008

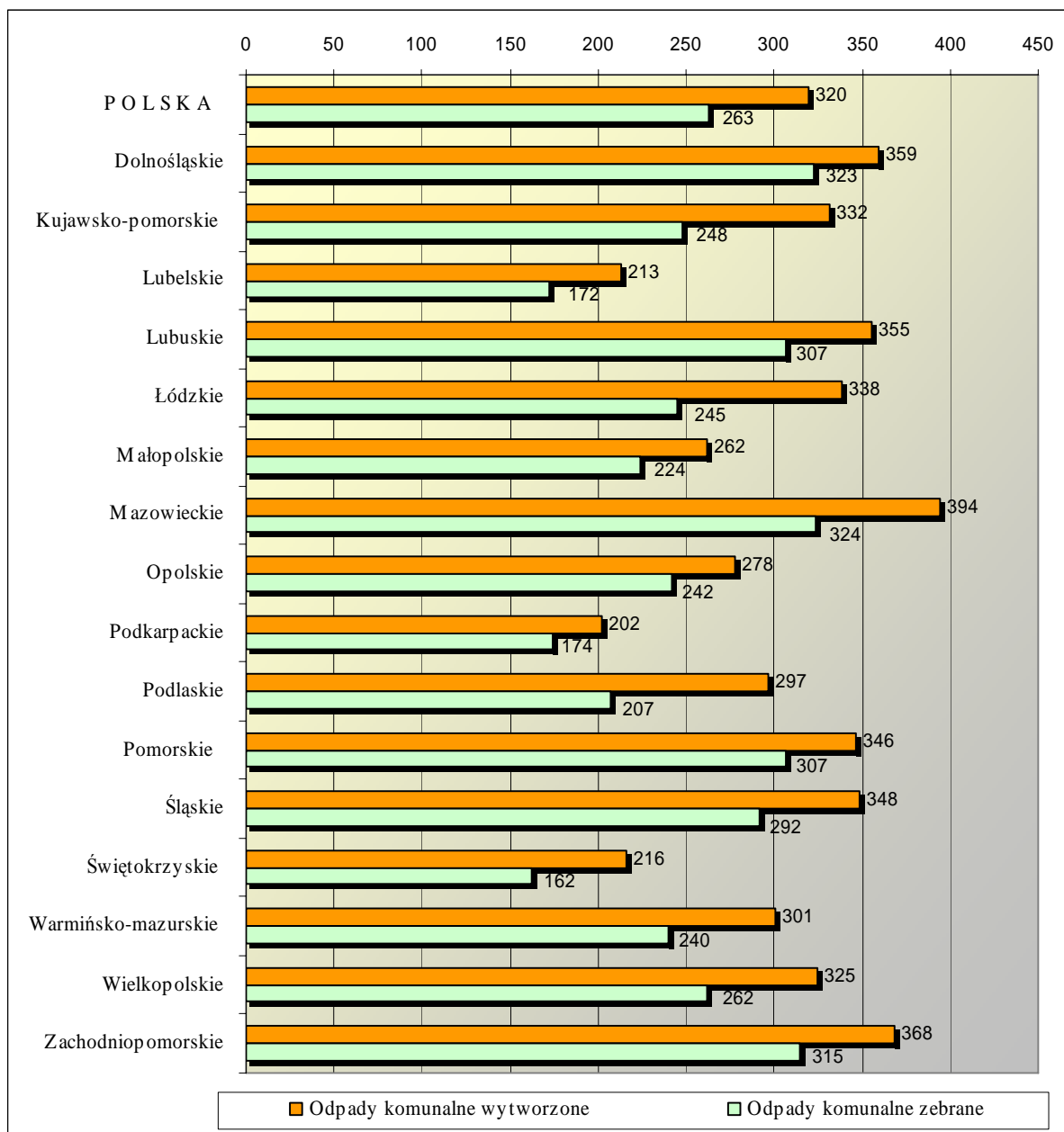
Podstawą oceny sytuacji z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi w Polsce w latach 2007 – 2008 jest opracowane przez Ministerstwo Środowiska „Sprawozdanie z realizacji krajowego planu gospodarki odpadami za okres od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2008 r.”.

W ciągu kilku ostatnich lat nastąpił wyraźny spadek ilości odpadów komunalnych, odbieranych w sposób zorganizowany od właścicieli nieruchomości. Można to wiązać z faktem coraz lepszego dokumentowania ilości zbieranych odpadów, wyposażeniem składowisk odpadów w wagi, ale także ze zmianami charakteru konsumpcji poprzez coraz częstsze i powszechniejsze korzystanie z usług żywienia zbiorowego. W roku 2008 odsetek odpadów komunalnych zebranych poza gospodarstwami domowymi, był o 1,3 % wyższy, niż w 2007 r. Wzrasta ilość odpadów zbieranych selektywnie, co również wpływa na zmniejszenie ilości zbieranych zmieszanych odpadów komunalnych. Ilość odpadów komunalnych, zebranych w przeliczeniu na jednego mieszkańca bardzo wyraźnie zależy od kondycji ekonomicznej poszczególnych regionów naszego kraju. Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego, w roku 2008 w Polsce powstało ogółem 124 974 tys. Mg odpadów, z czego 10 036 tys. Mg (8,03 %) stanowiły zebrane odpady komunalne, zaś 114 938 tys. Mg (91,97 %) stanowiły odpady z działalności gospodarczej (tzw. odpady z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Daje się zaobserwować znaczne zróżnicowanie w ilości odpadów zebranych, przypadających na jednego mieszkańca: od 324 kg w województwie mazowieckim do 162 kg

w województwie świętokrzyskim, przy średniej dla całego kraju 264,5 kg na jednego mieszkańca w roku 2007 oraz 263,3 kg na jednego mieszkańca w roku 2008, podczas gdy szacuje się, że ilość odpadów wytworzonych wynosi ok. 320 kg na jednego mieszkańca. Nadal utrzymują się także duże rozbieżności pomiędzy ilością odpadów odbieranych a szacowaną ilością odpadów wytworzonych. Wynoszą one od około 93 kg w województwie łódzkim do około 29 kg w podkarpackim.

Opady komunalne wytworzone i zebrane na 1 mieszkańca w 2008 r. [kg]

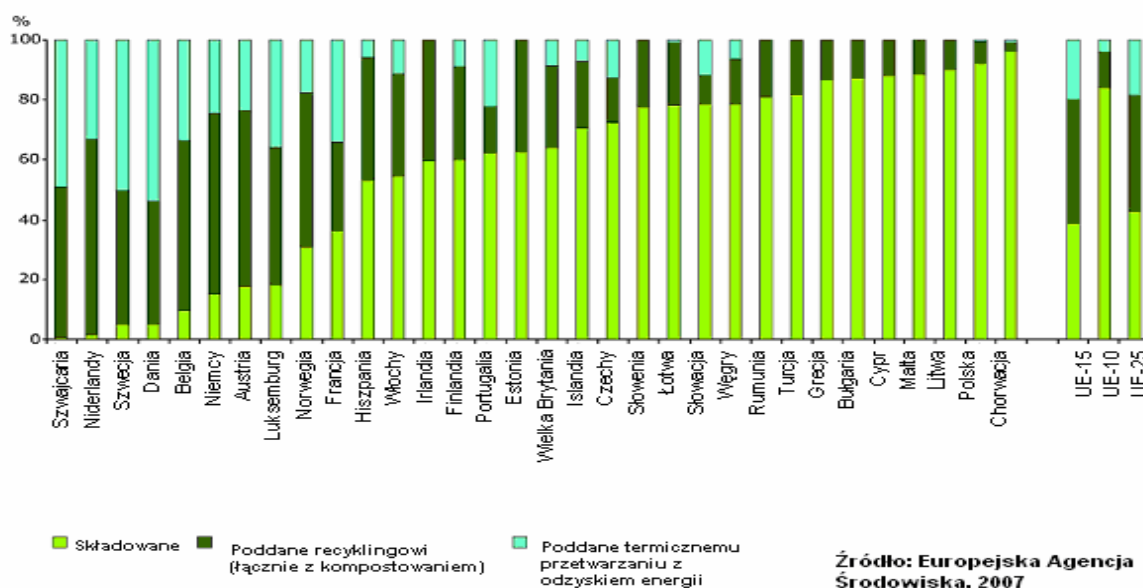
Największe ilości stałych odpadów komunalnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca w roku 2008 zebrano w województwach: mazowieckim, dolnośląskim, zachodniopomorskim.

Najmniejsze ilości stałych odpadów komunalnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca w roku 2008 zebrano w województwach: świętokrzyskim, lubelskim, podkarpackim.

Z ilości 9 354 tys. Mg zebranych w roku 2008 ogółem odpadów komunalnych (bez wyselekcjonowanych), 6 428 tys. Mg (68,7 %) pochodziło z gospodarstw domowych, 2 405 tys. Mg (25,7 %) pochodziło z handlu, małego biznesu, biur i instytucji, zaś 521 tys. Mg (5,6%) z usług komunalnych. Z terenu miast zebrano 81,88 % odpadów, ze wsi 18,12 %; przy czym odpady odebrane z gospodarstw domowych w mieście stanowiły 80,23% zebranych stałych odpadów komunalnych. Na składowiskach zdeponowano 8 693 tys. Mg (92,93%) zebranych odpadów komunalnych, procesom przekształcania biologicznego poddano 262 tys. Mg (2,80%), zaś termicznie przekształcono tylko 63 tys. Mg (0,67%). W roku 2008 selektywnie zebrano 682 tys. Mg stałych odpadów komunalnych, co stanowiło 6,8% wszystkich odpadów zebranych. Wśród wyselekcjonowanych odpadów stałych największą ilość stanowiły: szkło (25,66%), papier i tektura (21,26%) oraz odpady wielkogabarytowe (14,22%). Najwięcej odpadów wyselekcjonowano w województwach śląskim, mazowieckim, małopolskim; najmniej w świętokrzyskim i podlaskim. W porównaniu z rokiem poprzednim, w 2008 r. zwiększył się udział odpadów zebranych selektywnie z 5,1% do 6,8%, zmalała ilość odpadów deponowanych na składowiskach odpadów z 95,06% do 92,93%.

W stosunku do innych krajów Unii Europejskiej, Polska pozostaje na szarym końcu pod względem innych, niż składowanie, sposobów unieszkodliwiania odpadów.

Spalanie, składowanie i recykling odpadów w Europie

Realizując postanowienia Traktatu o przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, określone w dziale „Środowisko naturalne” lit. B „Gospodarka Odpadami” pkt 3, Ministerstwo Środowiska opracowało w maju 2008 r. raport: „Informacja na temat dostosowania składowisk odpadów komunalnych w Polsce do wymagań dyrektywy Rady 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów za rok 2007”. Cel pośredni na rok 2007 określa, że na składowiskach odpadów, które nie spełniają technicznych i organizacyjnych wymagań dyrektywy 1999/31/WE, dopuszcza się składowanie maksymalnie 4 600 000 Mg odpadów, tj. 36% całości 12 800 000 Mg składowanych odpadów.

Jak wynika z raportu, który został przygotowany w oparciu o dane od marszałków województw, opracowane przy udziale wojewodów oraz wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, w roku 2007 na składowiskach odpadów komunalnych składowanych było 9 227 826 Mg odpadów, z tego:

- 7 411 425 Mg na składowiskach spełniających wymagania dyrektywy 1999/31/WE,
- 1 816 401 Mg na składowiskach niespełniających wymagań dyrektywy 1999/31/WE.

Z danych tych wynika, że na składowiskach spełniających wymogi dyrektywy, w roku 2007 składowano 80, 3% wszystkich składowanych odpadów komunalnych oraz, że cel pośredni na rok 2007 został osiągnięty.

Kolejny raport „Informacja na temat dostosowania składowisk odpadów komunalnych w Polsce do wymagań dyrektywy Rady 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów za rok 2008” Ministerstwo Środowiska przygotowało w maju 2009 r. Cel pośredni na rok 2008 określa, że na składowiskach odpadów, które nie spełniają technicznych i organizacyjnych wymagań dyrektywy 1999/31/WE dopuszcza się składowanie maksymalnie 4 000 000 Mg odpadów, tj. 32% całości 12 500 000 Mg składowanych odpadów. Na podstawie danych, uzyskanych przez Ministerstwo Środowiska od marszałków województw, opracowanych przy udziale wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, stwierdzono, że w roku 2008 na składowiskach odpadów komunalnych składowanych było 8 947 193 Mg odpadów, z tego:

- 7 584 807 Mg na składowiskach spełniających wymagania dyrektywy 1999/31/WE,
- 1 362 386 Mg na składowiskach niespełniających wymagań dyrektywy 1999/31/WE.

Z zebranych danych wynika, że na składowiskach odpadów komunalnych spełniających wymogi dyrektywy, w roku 2008 składowano 84, 8% wszystkich składowanych odpadów komunalnych oraz, że cel pośredni na rok 2008 został osiągnięty. Tylko 15, 2% odpadów składowanych było niezgodnie z dyrektywą (cel pośredni – nie więcej niż 32% odpadów składowanych niezgodnie z dyrektywą).

Podstawą systemu gospodarki odpadami, od chwili wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, są plany gospodarki odpadami. Ustawa określiła terminy ich opracowania, zakres informacji i system uzgodnień, w celu zapewnienia spójności między poszczególnymi szczeblami jednostek samorządu terytorialnego. Niestety, terminy zarówno w odniesieniu do planów, jak też sprawozdań z ich realizacji nie są dotrzymywane. Zgodnie z ustawą o odpadach, zarząd województwa jest obowiązany w terminie do końca III kwartału po upływie okresu sprawozdawczego przedłożyć ministrowi właściwemu do spraw środowiska sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami. W terminie ustawowym wpłynęło do Ministra Środowiska jedynie 7 sprawozdań, w tym z województwa mazowieckiego.

Uprawniony wydaje się pogląd, że w porównaniu z obowiązującymi administrację publiczną i przedsiębiorców terminami składania sprawozdań statystycznych oraz określonymi w ustawach terminami składania przez przedsiębiorców, prowadzących działalność w zakresie gospodarki odpadami, sprawozdań do organu wykonawczego gminy oraz do marszałka, wyznaczony w ustawie o odpadach termin jest zbyt krótki. Ponadto, Minister Środowiska praktycznie nie ma żadnych sankcji wobec samorządu województwa, który przedkłada spóźnione lub nierzetelne sprawozdanie. Zdaniem przedstawicieli urzędów marszałkowskich, opóźnienia i niekompletność lub nierzetelność danych wojewódzkich, spowodowane są zaniedbaniami na poziomie sprawozdań, przedkładanych przez samorządy gminne zarządowi powiatu, który z kolei ma obowiązek opracowania i przedłożenia zarządowi województwa sprawozdania z realizacji powiatowego planu gospodarki odpadami. Opóźnienia ze strony gmin powodują, że sprawozdania z realizacji powiatowego planu gospodarki odpadami nie są gotowe w ustawowym terminie do 30 czerwca po upływie roku sprawozdawczego. Także marszałek województwa nie dysponuje żadnymi sankcjami wobec jednostek samorządu terytorialnego, które nie wykonują w terminie swoich obowiązków ustawowych.

PODSUMOWANIE, oparte na „Sprawozdaniu z realizacji krajowego planu gospodarki odpadami za okres od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2008 r.”:

- 1) W skali kraju zauważalny jest postęp w gospodarowaniu odpadami komunalnymi, jednak nie został osiągnięty cel, związany z objęciem 100 % mieszkańców systemem zbierania odpadów komunalnych. Średnia ilość rzeczywiście zebranych odpadów komunalnych była niższa od ilości wytworzonych. W efekcie nie zmniejsza się ilość dzikich wysypisk, a w miejsce zlikwidowanych, powstają nowe. Powszechne jest także spalanie odpadów w indywidualnych paleniskach domowych, co wpływa bardzo niekorzystnie na zanieczyszczenie powietrza.

- 2) Wzrostowi konsumpcji, wynikającemu ze wzrostu gospodarczego, który spowodował wzrost wytwarzanych odpadów w gospodarstwach domowych, towarzyszy wzrost ilości odpadów, zbieranych selektywnie. Najwięcej odpadów wyselekcjonowano w województwach: śląskim, mazowieckim, małopolskim; najmniej w województwach: świętokrzyskim i podlaskim.
- 3) Nie został osiągnięty cel, związany z objęciem 100 % mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów komunalnych.
- 4) Widoczna jest poprawa egzekwowania przepisów z zakresu gospodarki odpadami, w szczególności dotyczących wytwórców odpadów komunalnych. Coraz lepiej kontrolowany jest przez administrację samorządową nałożony na wytwórców odpadów komunalnych (w tym gospodarstwa domowe) obowiązek udokumentowania korzystania z usług firm odbierających odpady komunalne do dalszego zagospodarowania (odzysku lub unieszkodliwienia).
- 5) Sukcesywnie są wyłączone z eksploatacji składowiska, które nie spełniają obowiązujących wymogów, natomiast w niewystarczającym stopniu jest realizowany obowiązek ograniczania ilości odpadów składowanych bez przetworzenia. Na składowiskach odpadów zdeponowano około 93 % zebranych odpadów komunalnych, przy założonym na rok 2014 zamierzeniu zmniejszenia ilość odpadów składowanych, do co najwyżej 85 %.
- 6) Z dużymi opóźnieniami realizowane są inwestycje w zakresie nowych instalacji do zagospodarowania odpadów, szczególnie spalarni odpadów komunalnych. Po ich uruchomieniu powinien nastąpić spadek ilości składowanych bez przetworzenia odpadów komunalnych.
- 7) Obowiązki, wynikające z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zużyтым sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, nie są realizowane w stopniu zadowalającym. Nie zostały osiągnięte poziomy zbierania dla poszczególnych rodzajów sprzętu. Nie został zrealizowany obowiązek uzyskania od 1 stycznia 2008 r. poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych w ilości 4 kg na mieszkańca w skali roku.
- 8) W przeliczeniu na jednego mieszkańca w roku 2007 zebrano 0,71 kg zużytego sprzętu, w roku 2008 zebrano 1,48 kg zużytego sprzętu.

- 9) Masa zebranego zużytego sprzętu w 2008 r. jest dwukrotnie wyższa od masy, zebranej w roku 2007. Wskazuje to na rozwój systemu zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, jednak należy sądzić, że część zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, szczególnie odpady wielkogabarytowe, takie jak pralki, lodówki czy zamrażarki trafia do punktów skupu złomu i nie jest odpowiednio unieszkodliwiana, nie podlega też rejestracji i zgłoszeniu.

3. Stan gospodarki odpadami komunalnymi w województwie mazowieckim

Podstawą oceny sytuacji z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie województwa mazowieckiego jest „Sprawozdanie z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza za okres od 1 stycznia 2007 roku do 31 grudnia 2008 roku” (www.mazovia.pl), opracowanie Głównego Urzędu Statystycznego „Infrastruktura komunalna w 2008 r.” (www.stat.gov.pl) oraz opracowany przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie raport „Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2008 roku” (www.wios.warszawa.pl).

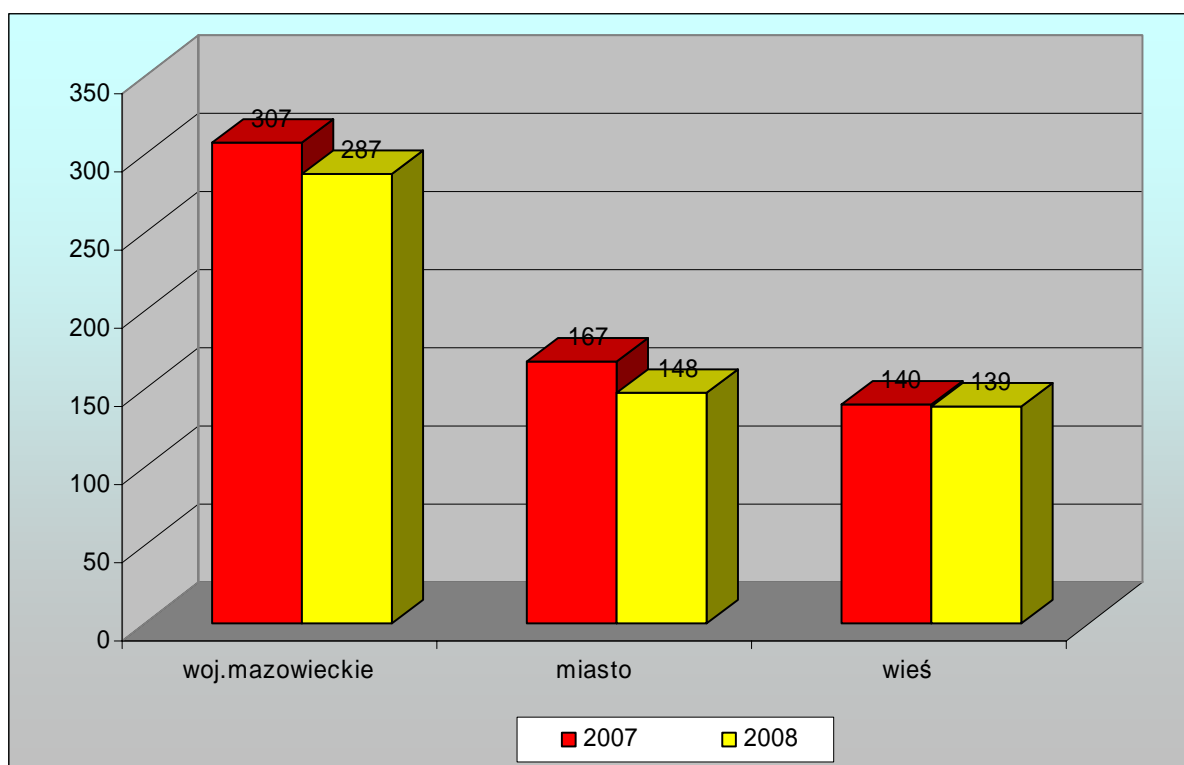
W województwie mazowieckim w roku 2008 zebrano 324 kg/mieszkańca, przy ilości wytworzonej 394 kg/mieszkańca. Różnica 70 kg pomnożona przez około 5,2 mln mieszkańców (5 188 488 wg GUS), daje niemałą ilość 364 tys. ton odpadów w skali roku. To są te odpady, które trafiają do środowiska w postaci dzikich wysypisk, lub w postaci emisji z palenisk domowych. Jak wynika z danych GUS, wg stanu końca roku 2007 w województwie mazowieckim istniało 307 dzikich wysypisk odpadów komunalnych, w tym 167 na obszarze miast oraz 140 na obszarach wiejskich; w ciągu roku zlikwidowano 1121 dzikich wysypisk, w tym 952 na obszarze miast oraz 169 na obszarach wiejskich.

Według stanu na koniec 2008 roku w województwie mazowieckim istniało 287 dzikich wysypisk odpadów komunalnych, w tym 148 na obszarze miast oraz 139 na obszarach wiejskich; w ciągu roku zlikwidowano 1690 dzikich wysypisk, w tym 1249 na obszarze miast oraz 441 na obszarach wiejskich.

Rosnąca w skali kraju liczba przypadków dzikiego składowania odpadów jest poważnym problemem gospodarki odpadami w Polsce. Zjawisko to jest powodem szkód powstających w środowisku i wpływa niekorzystnie na estetykę otoczenia. Dzikie składowanie ma miejsce zarówno na terenach miast, jak i na obszarach wiejskich. W skali kraju na koniec 2008 roku

około 68,7 % istniejących dzikich wysypisk zlokalizowanych było na terenach wiejskich, natomiast około 31,3 % w miastach. Liczba dzikich wysypisk w miastach wzrosła w Polsce w roku 2008 o 30,1%, a na obszarach wiejskich o 20,2 %. Tereny, gdzie najczęściej spotyka się dzikie wysypiska, to miejsca w pobliżu zakładów gospodarki odpadami, nieużytki, pobocza dróg, boczne drogi, tereny prywatne (szczególnie na obrzeżach miast) i ciek wodne. W województwie mazowieckim liczba dzikich wysypisk w roku 2008 zmalała o 6,5 %. Wysypiska w miastach stanowiły 51,6 % wszystkich dzikich wysypisk istniejących w województwie mazowieckim (w roku 2007 było to 54,4 %).

Liczba „dzikich” wysypisk na Mazowszu w latach 2007-2008

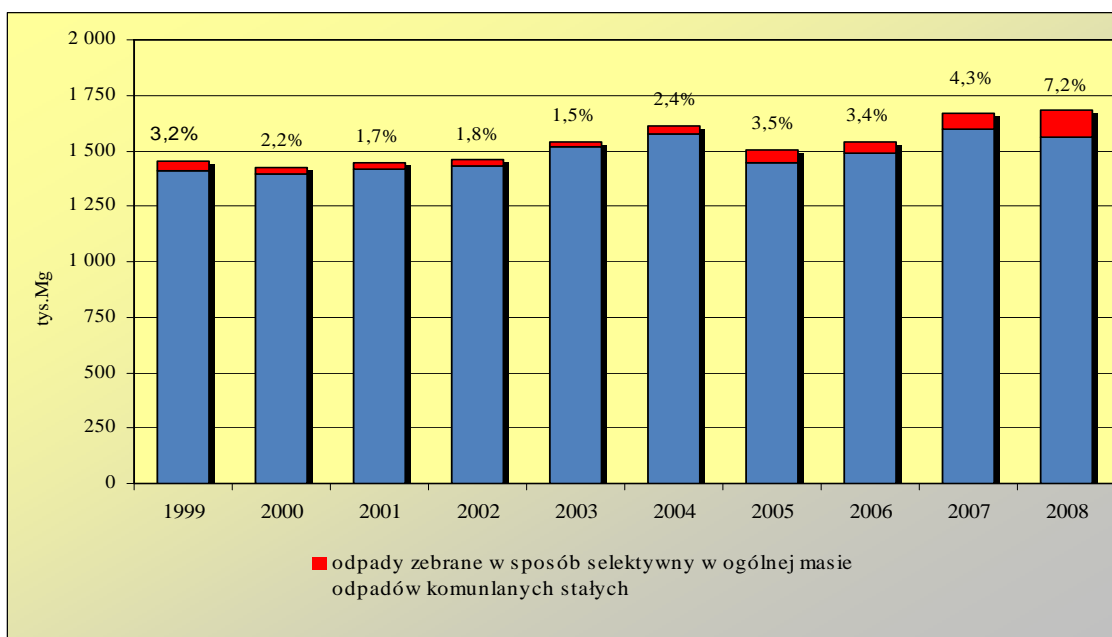

Według danych GUS w województwie mazowieckim w roku 2008 zebrano 1 560,3 tys. ton niesegregowanych odpadów komunalnych, z czego 1 370 tys. ton skierowano na składowiska (81,5 %), procesom unieszkodliwiania termicznego poddano 62,7 tys. ton odpadów, co w skali regionu stanowi 3,7 %; 126,3 tys. ton poddano biologicznym i mechaniczno – biologicznym procesom przetwarzania (7,5 %).

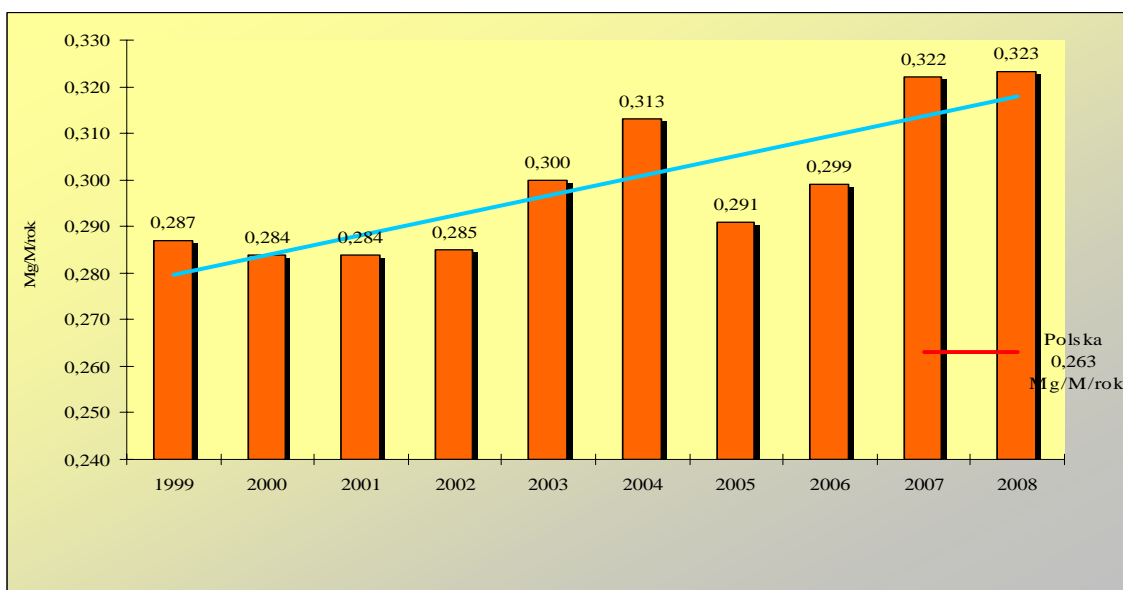
W skali kraju selektywna zbiórka odpadów prowadzona była w 2 290 gminach, brak zbiórki selektywnej było w 188 gminach (7,6 %). Selektywna zbiórka odpadów biodegradowalnych miała miejsce w 834 gminach. W województwie mazowieckim w roku 2008 selektywna zbiórka odpadów komunalnych była prowadzona w 287 gminach, brak zbiórki selektywnej było w 27 gminach (8,6%).

W skali kraju udział odpadów zebranych selektywnie w roku 2008 wzrósł z 5,1 % w roku 2007 do 6,8 % w 2008 r. W województwie mazowieckim selektywnie zebrano 7,2 % odpadów.

Odpady komunalne stałe razem z zebranymi selektywnie w latach 1999-2008

Odpady komunalne zebrane w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 1999-2008

Gospodarowanie odpadami komunalnymi zmieszаныmi i zbieranymi selektywnie, poza unieszkodliwianiem na składowiskach, zapewniały w województwie mazowieckim (stan na 31.12.2008 r.) następujące instalacje:

- spalarnia odpadów komunalnych (1);
- sortownie odpadów komunalnych i innych, selektywnie zbieranych (9);
- sortownie zmieszanych odpadów komunalnych (7);
- sortownie odpadów komunalnych zmieszanych oraz selektywnie zbieranych (8);
- zakłady do demontażu odpadów wielkogabarytowych (2);
- kompostownie odpadów zielonych i selektywnie zbieranych odpadów organicznych (8);
- zakłady mechaniczno-biologicznego przekształcania (MBP) odpadów komunalnych (5);
- spalarnie odpadów innych niż komunalne, w tym niebezpiecznych (3);
- stacje demontażu (73) i punkty zbierania pojazdów (10);
- instalacje do zbierania, odzysku i przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (21).

Istniejące obecnie w województwie mazowieckim zaplecze do odzysku i unieszkodliwiania odpadów, charakteryzowane przez rodzaj, liczbę i wydajność instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych, w następnych latach będzie niewystarczające.

Wydajność funkcjonujących w województwie instalacji wynosi 641,5 tys. Mg/rok (WPGO 2007-2011). W 2011 r., przy poziomie wytwarzanych odpadów, prognozowanym na 1 952 tys. Mg, potrzebna dodatkowa wydajność instalacji (w tym modernizacja istniejących i budowa nowych) wyniesie około 1 300 tys. Mg /rok. Liczba instalacji i obiektów do unieszkodliwiania odpadów poprzez składowanie jest na terenie Mazowsza największa (99).

Są to:

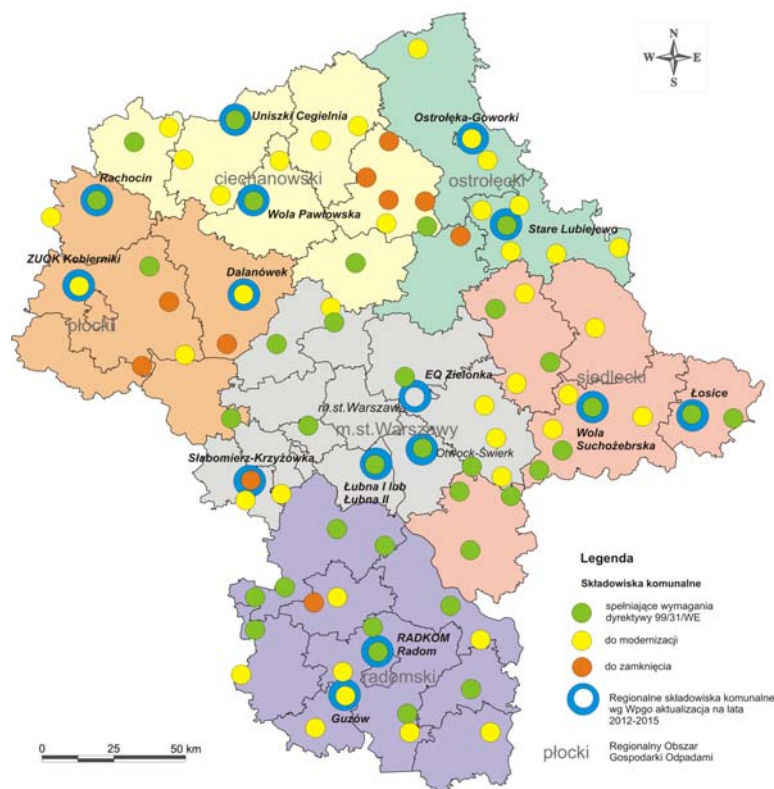
- składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne - 97 (83 instalacje i 2 obiekty – dla odpadów komunalnych, 12 instalacji – dla odpadów przemysłowych),
- składowiska odpadów niebezpiecznych -1,
- składowiska odpadów obojętnych -1.

W 2008 r. na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowało 85 składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, przyjmujących odpady komunalne. W ocenie Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, według stanu na dzień 31.12.2008r. wymagania dyrektywy 99/31/WE spełniało 35 składowisk przyjmujących odpady komunalne (41,2%), o 6,8% więcej niż na koniec 2007r. Do modernizacji zakwalifikowano 40 składowisk przyjmujących odpady komunalne (47,0%), o 5,7% mniej niż w poprzednim roku. Biorąc pod uwagę brak możliwości dostosowania do wymagań dyrektywy 99/31/WE, jak

również decyzje właściwych organów, do zamknięcia przewiduje się 10 składowisk przyjmujących odpady komunalne (11,8%), o 1,1% mniej niż w 2007 r. Jak wynika z opracowanego przez Ministerstwo Środowiska „Sprawozdania z realizacji krajowego planu gospodarki odpadami 2010 za okres od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2008 r.”, w roku 2007 w województwie mazowieckim na składowiskach spełniających wymogi dyrektywy 1999/31/WE zdeponowano 832 474,84 Mg odpadów, na składowiskach nie spełniających wymogów zdeponowano 258 651, 68 Mg odpadów, co stanowi odpowiednio 76,3 % i 23,7 % ogólnej ilości 1 091 126,52 Mg odpadów składowanych w 2007 r.

Jak już wspomniano, cel pośredni, ustalony w Traktacie Akcesyjnym na rok 2007 zakłada, że na składowiskach odpadów, które nie spełniają technicznych i organizacyjnych wymagań dyrektywy 1999/31/WE, dopuszcza się składowanie w skali całego kraju maksymalnie 36% całości składowanych odpadów.

W roku 2008 w województwie mazowieckim na składowiskach spełniających wymogi dyrektywy 1999/31/WE zdeponowano 579 981,54 Mg odpadów, na składowiskach nie spełniających wymogów zdeponowano 217 592,12 Mg odpadów, co stanowi odpowiednio 72,7 % (w Polsce 84,8%) i 27,3 % (w Polsce 15,2%) ogólnej ilości 797 573,66 Mg odpadów składowanych w 2008 r. na terenie województwa (cel pośredni dla Polski – nie więcej niż 32% odpadów składowanych niezgodnie z dyrektywą w 2008 r., ale już tylko 26 % w 2009 r. i 17 % w 2010 r.).

Składowiska komunalne w Regionalnych Obszarach Gospodarki Odpadami w województwie mazowieckim – stan na 31.12.2008 r.

Spośród funkcjonujących w województwie 85 instalacji, 43 wymagały pozwolenia zintegrowanego. Do końca 2008 roku pozwolenia zintegrowane uzyskały 32 składowiska odpadów (74, 4% ogółu składowisk podlegających temu obowiązkowi).

W ciągu ostatnich lat znacząco zmieniała się infrastruktura, służąca zagospodarowaniu odpadów. Instalacje są modernizowane, a te, które nie spełnią standardów ochrony środowiska, będą zamykane. Składowiska odpadów komunalnych w Baniosze i Pruszkowie oraz balastu pokompostowego w Radiowie, wznowiły eksploatację, ale jednocześnie przeprowadza się tu rekultywację obiektów. Powstało wiele instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych. Wg stanu na koniec 2008 r. eksploatowano:

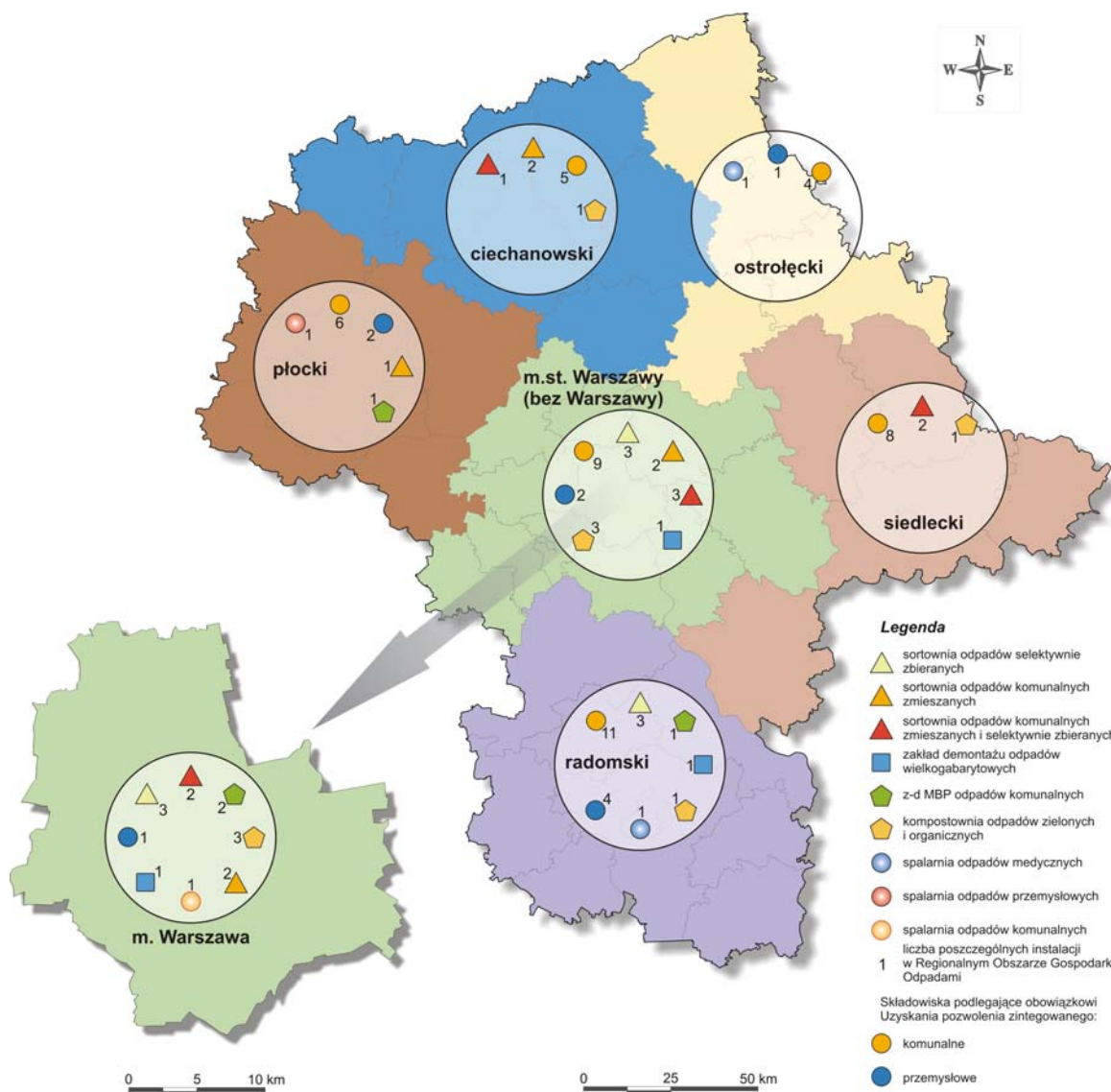
- kompostownie pryzmowe odpadów biodegradowalnych w Ciechanowie, Wołominie, Pilaszkanie, Radomiu, Grodzisku Mazowieckim i w Warszawie (3);
- zakłady mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych w Warszawie (ZUSOK, RADIOWO), Radomiu, Kobiernikach i Woli Suchożebrskiej;

- 24 sortownie odpadów komunalnych zmieszanych, działające głównie przy składowiskach odpadów (m.in. w Woli Pawłowskiej, Dalanówku, Uniszkach Cegielni, Płocochowie, Łojewie, Woli Suchożebrskiej, Wołominie) oraz odpadów selektywnie zbieranych, należące do przedsiębiorców zagospodarowujących odpady, jak np.: SITA POLSKA, MPO w m. st. Warszawie, REMONDIS; RADKOM czy STENA;
- 2 rozdrabniarki odpadów wielkogabarytowych (składowisko Łubna oraz SITA POLSKA Warszawa).

Według stanu na koniec 2008 r. na terenie woj. mazowieckiego zarejestrowano 73 stacje demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, 10 punktów zbierania pojazdów oraz 21 zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. W Żyrardowie działa instalacja do produkcji paliwa alternatywnego. W 2009 r. instalację do produkcji paliwa alternatywnego uruchomiono w Radomiu.

Ważnym kierunkiem działań w gospodarce odpadami było tworzenie zintegrowanych systemów gospodarki odpadami, obejmujących zarówno segregację odpadów jak też ich dalszą przeróbkę. W województwie mazowieckim w latach 2000 - 2001 uruchomiono Zakład Unieszkodliwiania Stałych Odpadów Komunalnych w Warszawie z linią do segregacji, kompostownią i spalarnią oraz Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Kobiernikach k/Płocka z segregacją i kompostownią odpadów. ZUSOK w Warszawie jest pierwszą w Polsce i jak dotąd jedyną, instalacją do termicznego przetwarzania odpadów komunalnych z linią technologiczną do segregacji (128 tys. Mg) i kompostowania (67 tys. Mg) odpadów oraz spalania z odzyskiem energii (o mocy przerobowej 57 tys. Mg). Jest planowana rozbudowa istniejącej linii do termicznego unieszkodliwiania odpadów do 322 tys. Mg/ rok, a także budowa II linii do termicznego przetwarzania odpadów. Powstają celowe komunalne związki gmin, które umożliwią kompleksowe rozwiązywanie problemów gospodarki odpadami komunalnymi na znacznych obszarach, np. Międzygminny Związek Regionu Ciechanowskiego z/s w Ciechanowie.

Na terenie m.st. Warszawy funkcjonuje system zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Działa 12 bezpłatnych punktów zbiórki w dni robocze, 18 punktów w soboty oraz 1 punkt całodobowy. Funkcjonuje system odbioru sprzętu w sklepach. Istnieje system zbiórki przeterminowanych leków (apteki), termometrów lekarskich rtęciowych (apteki), baterii (organizacje odzysku).

Wykaz instalacji w regionalnych obszarach gospodarki odpadami – stan na 31.12.2008r.

4. Stan gospodarki odpadami komunalnymi w subregionach

Dla potrzeb bardziej szczegółowego zobrazowania sytuacji gospodarki odpadami w województwie mazowieckim, dokonano oceny problemów także na poziomie subregionów. Poszczególne subregiony wydzielono wokół miast, dawnych siedzib stolicy województw przed reformą administracyjną państwa. Ich granice odpowiadają obszarowi działania poszczególnych delegatur Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego:

Ciechanów – powiaty ciechanowski, mławski, pułtuski, płoński, zuromiński,

Ostrołęka – powiaty ostrołęcki, makowski, ostrowski, przasnyski, powiat grodzki Ostrołęka,

Płock – powiaty płocki, gostyniński, sierpecki, powiat grodzki Płock,

Radom – powiaty radomski, białobrzeski, grójecki, kozienicki, lipski, przysuski, szydlowiecki, zwoleński, powiat grodzki Radom,

Siedlce – powiaty siedlecki, łosicki, garwoliński, sokołowski, węgrowski, powiat grodzki Siedlce,

Warszawa – miasto stołeczne Warszawa, powiaty wołomiński, miński, otwocki, piaseczyński, pruszkowski, grodziski, warszawski zachodni, nowodworski, legionowski, wyszkowski, żyrardowski, sochaczewski.

Podstawą oceny były dane statystyczne GUS, informacje z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, materiały własne Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie, w tym dane pozyskane w oparciu o odpowiedzi gmin na zamieszczoną na stronie internetowej Inspektoratu listę kontrolną „Gospodarka odpadami komunalnymi w gminach”. Do oceny wykorzystano także informacje, pozyskane w wyniku wystąpienia Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, dotyczącego postępowania ze zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym, skierowanego do wszystkich gmin województwa.

Niezależnie od tego, została opracowana ankieta, której celem było zgromadzenie informacji z zakresu wypełniania przez gminy podstawowych obowiązków planistycznych, reglamentacyjnych, kontrolnych i egzekucyjnych, wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach.

ANKIETA

OBYWIAZKI ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ SZCZEBLA GMINNEGO W ZAKRESIE GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI

1. Czy wójt, burmistrz, prezydent miasta wydawał z urzędu decyzje w trybie art. 34 ust. 1 ustawy o odpadach, nakazujące usunięcie odpadów z miejsc, nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania? TAK - NIE
2. Czy zostały określone wymagania, jakie powinien spełniać przedsiębiorca, ubiegający się o wydanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości? TAK - NIE

3. Czy w wydawanych zezwoleniach na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości organ gminy określił dopuszczalny do składowania poziom odpadów komunalnych, ulegających biodegradacji? TAK - NIE
4. Czy w wydawanych zezwoleniach na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości organ gminy określił miejsca odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych? TAK - NIE
5. Czy wójt, burmistrz, prezydent miasta prowadził kontrole działalności gospodarczej przedsiębiorcy w zakresie zgodności z udzielonym zezwoleniem? TAK - NIE
6. Czy na stronie internetowej urzędu zostały podane informacje o przedsiębiorcach, posiadających zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości? TAK - NIE
7. Liczba przedsiębiorców, posiadających zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.
8. Liczba gminnych jednostek organizacyjnych, prowadzących na obszarze własnej gminy działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.....
9. Czy przedsiębiorcy, odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości realizują obowiązek przekazywania wykazów mieszkańców, z którymi podpisano nowe umowy, lub z którymi umowy wygasły? TAK - NIE
10. Czy przedsiębiorcy, odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości realizują obowiązek przekazywania informacji, dotyczących rodzaju oraz ilości odpadów odebranych od właścicieli nieruchomości, sposobów ich zagospodarowania oraz ilości a także sposobu postępowania z odpadami ulegającymi biodegradacji? TAK - NIE
11. Czy gmina zapewnia warunki do selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych? TAK – NIE
12. Czy sprawozdanie, o którym mowa w art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej zostało przekazane, w terminie do dnia 15 lutego roku kalendarzowego następującego po roku, którego dotyczy sprawozdanie, marszałkowi województwa i wojewódzkiemu funduszowi, właściwemu ze względu na siedzibę gminy? TAK - NIE
13. Czy gmina zapewnia warunki do selektywnego zbierania, poprzez wydzielenie z odpadów komunalnych, odpadowych baterii i akumulatorów? TAK - NIE

Ankieta ta, uzupełniona o pozyskane z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego informacje na temat gminnych planów gospodarki odpadami w poszczególnych gminach oraz regulaminów utrzymania czystości i porządku, będzie podstawą do oceny realizacji przez organy wykonawcze gmin obowiązków, określonych w przepisach prawa.

Ponadto do gmin rozesłano zapytania, dotyczące realizacji obowiązków szczegółowych. Odpowiedzi, uszeregowane w postaci umieszczonych poniżej tabel, posłużą do oceny poszczególnych subregionów.

Tabela 4.1. Odpady komunalne (stan na 31 grudnia 2008r.)

Obszar	Ilości odpadów [tys. Mg/rok]						
	wytworzone	zebrane zmieszane	zebrane selektywne	unieszkodliwione przez składowanie	wysortowane ze zmieszanych	unieszkodliwione biologicznie	unieszkodliwione termicznie
Polska	12 194	9 353,9	682,5	8 693,2	336	262	62,7
woj. mazowieckie	2 052	1 560,3	121,6	1 370,9	25,8	101,6	62,7
miasto stołeczne Warszawa	986,0	814,4	51,5	672,7	11,0	73,7	57,0
Subregiony:							
ciechanowski	93,5	63,7	4,2	57,6	1,7*	2,3	-
ostrołęcki	83,9	46,6	2,3	46,6	-	-	-
płocki	105,2	60,8	3,5	60,3	0,5	-	-
radomski	218,9	148,3	17,7	144,6	3,7	-	-
siedlecki	113,5	67,6	4,7	67,3	0,3	-	-
warszawski	451,0	358,9	37,7	321,1	8,6*	25,6	5,7

*- bez paliwa alternatywnego

Źródło: GUS, WIOŚ

Tabela 4.2. Odpady komunalne biodegradowalne (stan na 31 grudnia 2008r.)

Obszar	Maksymalna dopuszczalna do składowania masa odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w latach [tys. Mg/rok]			
	1995	2010	2013	2020
Polska	4 380	3 290	2 190	1 530
woj. mazowieckie	588,3	441,2	294,2	205,9
miasto stołeczne Warszawa	253,4	190,1	126,7	88,7

Subregiony:				
ciechanowski	31,4	23,5	15,7	11,0
ostrołęcki	27,5	20,6	13,7	9,6
płocki	35,3	26,5	17,7	12,4
radomski	74,6	56,0	37,3	26,1
siedlecki	36,6	27,4	18,3	12,8
warszawski	129,5	97,1	64,8	45,3

Źródło: WIOŚ

Tabela 4.3. Składowiska odpadów komunalnych (stan na 31 grudnia 2008r.)

Obszar	Liczba składowisk							
	ogółem	Pozwolenia zintegrowane		pozostałe	Decyzje dostosowujące			
		objętych obowiązkami uzyskania	posiadających pozwolenie		art. 33 ust. 2 pkt 1		art. 33 ust. 2 pkt 2	
					wykonano	nie wykonano	wykonano	nie wykonano
woj. mazowieckie	85	43	32	42	26	12	6	15
miasto stołeczne Warszawa	-	-	-	-	-	-	-	-
Subregiony:								
ciechanowski	10	5	4	5	4	-	3	1
ostrołęcki	17	4	2	13	3	1	1	9
płocki	7	4	3	3	1	-	-	-
radomski	19	12	10	7	8	5	2	3
siedlecki	16	7	5	9	8	4	-	-
warszawski	16	11	8	5	2	2	-	2

Źródło: WIOŚ

Tabela 4.4. Składowiska odpadów komunalnych (stan na 31 grudnia 2008r.)

Obszar	Liczba	Przestrzeganie Dyrektywy 1999/31/WE			Pojemność [tys. Mg]		Wypełnienie [%]	Ilość składowanych odpadów wg miejsc wytworzenia [tys. Mg]		
		tak	nie	do zamknięcia	całkowita	wykorzystana		subregion	woj. mazowieckie	spoza województwa
woj. mazowieckie	85	35	40	10	23 563,3	17 583,3	74,6	1 113,9	256,3	67,9
miasto stołeczne Warszawa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Subregiony:										
ciechanowski	10	4	5	1	3 401,2	1 829,8	53,8	57,6	199,5	62,3
ostrołęcki	17	2	11	4	1 280,7	860,3	67,2	46,6	3,7	-
płocki	7	2	3	2	1 091,0	837,3	76,7	60,3	44,6	-
radomski	19	9	9	1	3 046,9	2 398,2	78,7	144,6	8,5	5,5
siedlecki	16	10	6	-	1 705,7	850,7	49,9	67,3	-	-
warszawski	16	8	6	2	13 037,7	10 807,0	82,9	737,5*	-	0,06

*-znaczna część odpadów została złożona poza terenem województwa mazowieckiego
 Źródło: WIOŚ

**Tabela 4.5. Instalacje do zagospodarowania odpadów komunalnych
 (stan na 31 grudnia 2008r.)**

Obszar	Sortownie			Spalarnie		
	liczba	[tys. Mg]		liczba	[tys. Mg]	
		wydajność	ilość poddana segregacji		wydajność	ilość poddana przekształceniu
woj. mazowieckie	24	696,3	464,8	1	57,0	62,7***
miasto stołeczne Warszawa	7	128,5*	91,3	1	57,0	57,0
Subregiony:						
ciechanowski	4	350,0	285,7**	-	-	-
ostrołęcki	-	-	-	-	-	-
płocki	-	-	-	-	-	-
radomski	3	32,4*	1,2*	-	-	-
siedlecki	2	16,0	2,3	-	-	-
warszawski	8	169,4*	84,3*	-	-	-

Źródło: WIOŚ

*- inf. niepełna, brak danych dla niektórych instalacji
 **- na sortownie trafiły odpady spoza subregionu i spoza województwa
 ***- z miasta stołecznego i subregionu warszawskiego

**Tabela 4.6. Instalacje do zagospodarowania odpadów komunalnych
 (stan na 31 grudnia 2008r.)**

Obszar	Zakłady mechaniczno – biologicznego przetwarzania			Kompostownie odpadów organicznych		
	liczba	[tys. Mg]		liczba	[tys. Mg]	
		wydajność	ilość poddana przetworzeniu		wydajność	ilość poddana przekształceniu
woj. mazowieckie	5*	305,0 s 260,2 k	162,2 s 116,4 k	8	120,5	101,6
miasto stołeczne Warszawa	2	128,0 s 202,2 k	62,7 s 106,2 k	3	76,0	73,7

Subregiony:						
ciechanowski	-	-	-	1	4,0	2,3
ostrołęcki	-	-	-	-	-	-
płocki	1	45,0s 17,0 k	53,2 s 7,4 k	-	-	-
radomski	1	102,0 s 34,0 k	21,2 s 1,2 k	1	10,0	2,0
siedlecki	1	30,0 s 7,0 k	25,1 s 1,6 k	-	-	-
warszawski	-	-	-	3	30,5	23,6

*- w tym RADKOM uruchomiony pod koniec 2008 r.

s – sortownie, k - kompostownie

Źródło: WIOŚ

Tabela 4.7. Realizacja wybranych zadań własnych gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi (stan na 31 grudnia 2008r.)

Obszar	liczba gmin	uchwalenie		
		GPGO		
		w terminie - do 30.04.2004 r.	po terminie - do 31.12.2009 r.	nie wykonano
woj. mazowieckie	314	4	303	7
miasto stołeczne Warszawa	1	-	1	-
Subregiony:				
ciechanowski	44	1	42	1
ostrołęcki	40	-	37	3
płocki	28	1	27	-
radomski	61	-	58	3
siedlecki	52	2	50	-
warszawski	88	-	88	-

źródło: Urząd Marszałkowski

Tabela 4.8. Realizacja wybranych zadań własnych gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi (stan na 31 grudnia 2008r.)

Obszar	liczba gmin	wykonanie		
		sprawozdanie z GPGO		
		w terminie - do 31.03.2007 r.	po terminie - do 31.12.2009 r.	nie wykonano
woj. mazowieckie	314	103	164	47
miasto stołeczne Warszawa	1	-	1	-

Subregiony:				
ciechanowski	44	21	13	10
ostrołęcki	40	12	19	9
płocki	28	6	20	2
radomski	61	24	30	7
siedlecki	52	25	23	4
warszawski	88	15	58	15

źródło: WIOS

Tabela 4.9. Realizacja wybranych zadań własnych gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi (stan na 31 grudnia 2008r.)

Obszar	liczba gmin	uchwalenie		
		aktualizacja GPGO		
		w terminie - do 30.06.2008 r.	po terminie - do 31.12.2009 r.	nie wykonano
woj. mazowieckie	314	9	47	258
miasto stołeczne Warszawa	1	-	1	-
Subregiony:				
ciechanowski	44	-	3	41
ostrołęcki	40	-	-	40
płocki	28	1	12	15
radomski	61	8	21	32
siedlecki	52	-	1	51
warszawski	88	-	9	79

źródło: Urząd Marszałkowski

Tabela 4.10. Realizacja wybranych zadań własnych gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi (stan na 31 grudnia 2008r.)

Obszar	liczba gmin	uchwalenie		
		regulamin utrzymania czystości i porządku		
		w terminie - do 13.01.2006 r.	po terminie - do 31.12.2009 r.	nie wykonano
woj. mazowieckie	314	38	267	9
miasto stołeczne Warszawa	1	-	1	-

Subregiony:				
ciechanowski	44	7	36	1
ostrołęcki	40	5	32	3
płocki	28	6	22	-
radomski	61	8	50	3
siedlecki	52	4	47	1
warszawski	88	8	79	1

źródło: WIOS

Tabela 4.11. Realizacja wybranych zadań własnych gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi (stan na 31 grudnia 2008r.)

Obszar	liczba gmin	sprawozdanie - odpady opakowaniowe 15.02.2009 r.	sprawozdanie - azbest 31.03.2009 r.
woj. mazowieckie	314	180	289
miasto stołeczne Warszawa	1	1	1
Subregiony:			
ciechanowski	44	18	40
ostrołęcki	40	22	38
płocki	28	18	26
radomski	61	32	55
siedlecki	52	28	48
warszawski	88	61	81

źródło: Urząd Marszałkowski

Tabela 4.12. Realizacja wybranych zadań własnych gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi (stan na 31 grudnia 2008r.)

Obszar	liczba gmin	opublikowanie wymagań dla przedsiębiorców	zapewnienie warunków do selektywnego zbierania	wskazanie miejsc odzysku lub unieszkodliwiania	decyzje z urzędu*
woj. mazowieckie	314	267	254	302	95
miasto stołeczne Warszawa	1	1	-	1	-

Subregiony:					
ciechanowski	44	37	34	43	10
ostrołęcki	40	33	25	37	3
płocki	28	27	27	28	22
radomski	61	39	37	56	9
siedlecki	52	50	51	52	10
warszawski	88	80	80	85	41

* - art. 34 ust 1 ustawy o odpadach – wydanie decyzji nakazującej posiadaczowi odpadów ich usunięcie z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania, wskazując sposób wykonania takich decyzji
źródło: WIOŚ

5. Zobowiązania akcesyjne i grożące Polsce sankcje za niedotrzymanie terminów

Prawo Unii Europejskiej dotyczące obszaru „środowisko” jest jednym z najbardziej rozbudowanych systemów prawnych mających na celu ochronę środowiska. Szacuje się, że obejmuje on około 300 aktów prawa wspólnotowego. W związku z przystąpieniem do Unii, Polska zobowiązała się do wdrożenia w pierwszej kolejności 34 dyrektyw i rozporządzeń, dotyczących ochrony środowiska. Dla 9 dyrektyw i 1 rozporządzenia Polska wynegocjowała okresy przejściowe. Część z nich dotyczy ochrony środowiska przed odpadami. Obowiązki Polski, wynikające z Traktatu Akcesyjnego w obszarze „Środowisko” w odniesieniu do odpadów komunalnych:

W drodze odstępstwa od artykułu 14 litera c oraz punkty 2,3,4 i 6 załącznika I do dyrektywy Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999r. w sprawie składowania odpadów, wymagań związanych z nadzorem nad zasobami wodnymi oraz z zarządzaniem odciekami, ochroną gruntów i zasobów wodnych, nadzorem nad gazem oraz stabilnością nie stosuje się do gminnych składowisk odpadów w Polsce do 1 stycznia 2012 roku, pod warunkiem, że będą przestrzegane cele pośrednie. Na chwilę obecną te cele pośrednie, to:

- do 31 grudnia 2008 r. 4 mln ton odpadów składowanych niezgodnie z dyrektywą, to jest 32 % całości 12,5 mln ton składowanych odpadów,
- do 31 grudnia 2009 r. 3,2 mln ton odpadów składowanych niezgodnie z dyrektywą, to jest 26 % całości 12,2 mln ton składowanych odpadów,
- do 31 grudnia 2010 r. 2 mln ton odpadów składowanych niezgodnie z dyrektywą, to jest 17 % całości 12 mln ton składowanych odpadów,

- do 31 grudnia 2011 r. 1,2 mln ton odpadów składowanych niezgodnie z dyrektywą, to jest 10 % całości 11,7 mln ton składowanych odpadów.

Postanowienie to nie ma zastosowania do odpadów niebezpiecznych ani do odpadów przemysłowych.

Do dnia 30 czerwca każdego roku, począwszy od roku przystąpienia Polski do Unii, Polska dostarcza Komisji Europejskiej sprawozdania, dotyczące stopniowego wprowadzania w życie tej dyrektywy, oraz zgodności z celami pośrednimi. Dotychczasowe raporty wykazują dotrzymanie celów pośrednich w kolejnych latach.

W drodze odstępstwa od artykułu 5 ustęp 1 dyrektywy Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 roku dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli, wymogów ustanowionych dla udzielania pozwoleń dla istniejących instalacji do 31 grudnia 2010 roku nie stosuje się w Polsce w stosunku do wymienionych w Traktacie składowisk odpadów, przyjmujących więcej, niż 10 ton dziennie, lub których całkowita zdolność przekracza 25 000 ton, z wyłączeniem składowisk odpadów obojętnych.

W województwie mazowieckim jest to 7 składowisk.

Ważne daty w gospodarce odpadami, wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej:

- 1 maja 2004 r. – likwidacja tzw. dzikich składowisk odpadów;
- 31 grudnia 2009 r. – dostosowanie składowisk odpadów do wymogów technicznych i lokalizacyjnych, określonych w decyzjach odpowiednich organów;
- 12 grudnia 2010 r. – implementacja nowej dyrektywy o odpadach;
- 31 grudnia 2010 r. – likwidacja odpadów, zawierających PCB;
- 1 stycznia 2012 r. – dostosowanie gminnych składowisk odpadów komunalnych do wszystkich wymogów dyrektywy 99/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999r. w sprawie składowania odpadów;
- ograniczenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania:
 - a) do dnia 31 grudnia 2010 r. do nie więcej niż 75% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
 - b) do dnia 31 grudnia 2013 r. do nie więcej niż 50% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
 - c) do dnia 31 grudnia 2020 r. do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,

w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

W przypadku zaistnienia kwestii naruszenia zobowiązań traktatowych przez kraj członkowski, Komisja Europejska przystępuje do rozpoznania sprawy, dając możliwość przedstawienia swoich uwag i wyjaśnień. Komisja Europejska wydaje opinię, której na tym etapie postępowania kraj członkowski nie może zaskarżyć, przy czym w opinii jest określony charakter naruszenia, działania naprawcze a także termin usunięcia naruszenia. Jeżeli państwo nie zastosuje się do opinii w terminie, określonym przez Komisję, wówczas sprawa może trafić do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. W razie potwierdzenia przez ETS, że nastąpiło naruszenie, w pierwszej fazie wydawany jest wyrok o charakterze deklaracyjnym, w którym ponownie określone są środki zaradcze. Jeżeli nadal państwo członkowskie nie usunie naruszeń, wówczas może zostać przez Trybunał nałożona okresowa kara pieniężna i ewentualnie kara ryczałtowa. Okresową karę pieniężną nalicza się za każdy dzień opóźnienia w wykonaniu drugiego wyroku ETS. Wysokość stawki dziennej to iloczyn stałej kwoty podstawowej, wagi wykroczenia, czasu trwania wykroczenia i współczynnika „n”, określającego zdolność płatniczą danego państwa członkowskiego. Wymienione współczynniki ulegają zmianom i aktualizacji, przy czym zawsze ostateczną wysokość nakładanej kary określa Europejski Trybunał Sprawiedliwości i wymiar dobowej kary pieniężnej może być wyższy, niż wynikający z wyliczeń. **W przypadku Polski hipotetyczna kara okresowa może wynosić od 4 332 euro za dzień do 259 920 euro za dzień.** Przykładowo dla Grecji, za nielegalne składowisko odpadów na Krecie, Europejski Trybunał Sprawiedliwości wymierzył początkowo karę dobową w wysokości 24 600 euro, a ostatecznie 20 000 euro za każdy dzień naruszenia.

Niezależnie od kary okresowej, ETS może równocześnie wymierzyć jednorazową karę ryczałtową. Na przykład w 2005 r. ETS nałożył na Francję karę ryczałtową – 20 mln euro. **Zgodnie z wytycznymi Unii Europejskiej, potencjalna kara ryczałtowa dla Polski nie powinna być niższa, niż 3,61 mln euro.**

Sankcje, jakie Europejski Trybunał Sprawiedliwości na wniosek Komisji Europejskiej może nałożyć dla Polski, będą obciążać budżet państwa, nie przekładają się natomiast wprost na budżety tych gmin, których zaniedbania w realizacji własnych zadań ustawowych spowodowały nie wykonanie zobowiązań akcesyjnych.

6. Pozytywne przykłady rozwiązywania problemów gospodarki odpadami w Polsce

6.1. Miasto Poznań – duże miasto

Miasto Poznań to położona w środkowo – zachodniej Polsce nad rzeką Wartą stolica Wielkopolski. Liczy 556 022 mieszkańców (aglomeracja około 943 700), zajmuje powierzchnię 261,85 km², co daje gęstość zaludnienia 2 128,2 osób/ km². Miasto Poznań jest dwukrotnym laureatem konkursu Ministra Środowiska „Lider Polskiej Ekologii”. Po raz pierwszy Miasto otrzymało tytuł w 2002 roku za "Kompleksowy zespół działań na rzecz poprawy środowiska ze szczególnym uwzględnieniem poprawy jakości powietrza". Po raz drugi tytuł „Lider Polskiej Ekologii 2009” dla Miasta Poznania Minister Środowiska przyznał za „Działania w ramach projektu "Poznań 2008. Rok Klimatu i Środowiska””.

Na podstawie Uchwały Rady Miasta Poznania z dnia 4 lipca 2006r. został utworzony Zakład Zagospodarowania Odpadów. Zakład prowadzi działalność, związaną z ochroną środowiska w zakresie gospodarki odpadami, polegającą na:

1. zarządzaniu składowiskiem odpadów, zlokalizowanym na terenie gminy Suchy Las;
2. bieżącej eksploatacji i końcowej rekultywacji składowiska;
3. produkcji i sprzedaży energii elektrycznej i energii cieplnej wytwarzanej z biogazu;
4. przedsięwzięciach sprzyjających utrzymaniu porządku i czystości na terenie miasta Poznania;
5. prowadzeniu selektywnej zbiórki i segregacji odpadów, zbiórce odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne i obojętne oraz odbiorze gromadzonych selektywnie odpadów;
6. zbieraniu i odbiorze sprzętu elektrycznego i elektronicznego;
7. odzysku, doczyszczaniu, selekcjonowaniu i sprzedaży odpadów;
8. przetwarzaniu odpadów ulegających biodegradacji;
9. prowadzeniu punktów gromadzenia odpadów niebezpiecznych i obojętnych oraz odpadów wielkogabarytowych;
10. prowadzeniu edukacji ekologicznej;

11. interwencyjnym usuwaniu skutków wypadków drogowych zgłoszonych przez Straż Miejską lub Policję;

12. interwencyjnym usuwaniu zanieczyszczeń oraz padłych zwierząt z miejsc publicznych.

Niezależnie od odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, w Poznaniu zorganizowano punkt gromadzenia odpadów problemowych, tzw. GRATOWISKO. Do punktu gromadzenia odpadów problemowych każdy mieszkaniec miasta Poznania może przywieźć tzw. odpady problemowe, pochodzące z gospodarstwa domowego:

- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- termometry rtęciowe,
- świetlówki i żarówki energooszczędne,
- zużyty olej silnikowy,
- filtry olejowe,
- stare farby i rozpuszczalniki,
- baterie i akumulatory,
- różnego typu środki i odczynniki chemiczne,
- przeterminowane leki,
- odpady wielkogabarytowe (stare meble),
- odpady zielone (skoszona trawa, liście),
- gruz z drobnych remontów.

Odpady takie można także przywozić do punktu znajdującego się na terenie składowiska odpadów w Suchym Lesie. Niezależnie od punktów stacjonarnych, w Poznaniu działa Mobilny Punkt Gromadzenia Odpadów Problemowych – GRATOWÓZ. Jest to specjalny samochód, który w każdą pierwszą sobotę miesiąca kursuje po Poznaniu, odbierając od mieszkańców odpady problemowe, za wyjątkiem odpadów wielkogabarytowych, odpadów zielonych oraz gruzu budowlanego. Dokładne adresy i czasy postoju GRATOWOZU zawarte są w harmonogramie, dostępnym dla mieszkańców pod adresem www.odpady.poznan.pl

Zakład Zagospodarowania Odpadów w Poznaniu jest laureatem Narodowego Konkursu Ekologicznego „Przyjaźni Środowisku” w kategoriach „Firma przyjazna środowisku”, „Promotor ekologii”, „Technologia godna polecenia”. Minister Środowiska przyznał dla Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Poznaniu tytuł „Lider Polskiej Ekologii 2009” w kategorii „przedsiębiorstwo.”

Bardzo interesujące rozwiązania w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi są także wprowadzane w mieście Lublin. Za wdrożenie programu „Selektywna zbiórka odpadów systemem lubelskim – wzorem dla innych gmin” Minister Środowiska przyznał Miastu Lublin tytuł „Lider Polskiej Ekologii 2009” w kategorii „Jednostka samorządu terytorialnego”. Selektywna zbiórka odpadów, ich wykorzystywanie oraz „ekopatrole”, kontrolujące czystość posesji zasługują na zainteresowanie.

6.2. Miasto Mielec – miasto średniej wielkości

Mielec to miasto powiatowe, położone w północno – zachodniej części województwa podkarpackiego w dolinie Wisłoki. Liczy 62 788 mieszkańców, zajmuje powierzchnię 46,89 km², co daje gęstość zaludnienia 1 299 osób/ km².

W mieście od lat rozwinięta jest selektywna zbiórka odpadów komunalnych, w tym odpadów opakowaniowych, niebezpiecznych, odpadów zielonych, odpadów wielkogabarytowych, odpadów z remontów, odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Miasto jest także zaangażowane w edukację ekologiczną, szczególnie dzieci i młodzieży szkolnej. Wielokrotnie miasto było współorganizatorem konferencji szkoleniowych, poświęconych zagadnieniom ochrony środowiska, w tym szczególnie z zakresu gospodarki odpadami. Obowiązujący „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Mielca” szczegółowo określa obowiązki mieszkańców w zakresie utrzymywania nieruchomości w należytym stanie porządkowym, sanitarnym i higienicznym, w tym zasady odbierania odpadów komunalnych zmieszanych, komunalnych odpadów tworzywa sztucznego, szkła białego i kolorowego, makulatury, tekstyliów, odpadów zielonych, odpadów wielkogabarytowych, odpadów z remontów, odpadów niebezpiecznych, takich jak przeterminowane leki i inne medykamenty, zużyte akumulatory i baterijki, środki ochrony roślin oraz opakowania i pozostałości, świetlówki, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. Funkcjonuje telefon, pod którym można zgłaszać zwłoki padłych zwierząt. Na stronach internetowych (www.mielec.pl – infrastruktura techniczna – segregowanie odpadów) dostępne są niezbędne dla mieszkańców informacje, dotyczące zasad segregacji odpadów opakowaniowych, takich jak makulatura, tworzywa sztuczne, szkło, lokalizacji punktów zbierania odpadów wyselekcjonowanych oraz 42 tzw. „poletek ekologicznych”. Zebrane w sposób selektywny odpady trafiają do znajdujących się w mieście lub jego bliskiej okolicy instalacji, wykorzystujących odpady w procesach odzysku lub recyklingu, takich jak

wytwórnia pokryć dachowych z wykorzystaniem makulatury, zakład produkcji i regeneracji akumulatorów, zakład przetwórstwa tworzyw sztucznych, zakład regeneracji i utylizacji opon; miasto uczestniczy aktywnie w uzgodnieniach, dotyczących utworzenia zakładu zagospodarowania odpadów, przewidzianego w „Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2019”.

Miasto Mielec jest laureatem licznych wyróżnień, w tym godła promocyjnego „TERAZ POLSKA” w kategorii miast, przyznanego w 2009 r.

6.3. CZG 12 - przykład związku gmin, w tym wiejskich

Celowy Związek Gmin CZG-12 (www.czg12.profit.pl) został założony w 1998 r. przez 12 gmin z województwa lubuskiego. Obecnie Związek zrzesza 15 gmin z dwóch województw, działa na obszarze 3464,58 km², obsługując ponad 150.000 mieszkańców. Zgodnie ze statutem Związek zajmuje się gospodarką odpadami, powszechną edukacją społeczeństwa, segregacją odpadów „u źródła” i rekultywacją starych gminnych składowisk. Swoją działalność Związek realizuje poprzez Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Długoszynie. Całkowita ilość odpadów przyjęta w 2007 r. do Zakładu wynosiła 40 116,51 Mg, zaś w 2008r. 42 598,59 Mg. Z tej ilości 40 000 Mg to odpady zmieszane, zaś 2 598,57 Mg to odpady zebrane selektywnie (6,1%). ZUOK w Długoszynie spełnia kryteria ekonomiczne: obsługuje ponad 140 tys. mieszkańców, a odległość transportowa z terenu objętego programem do zakładu unieszkodliwiania odpadów nie przekracza 50 km.

Najwyższą władzą Związku jest Zgromadzenie Delegatów – przedstawiciele gmin należących do CZG-12. Każda gmina desygnowała do Zgromadzenia dwóch delegatów – burmistrza lub wójta oraz wybranego przez właściwą radę gminy – delegata.

Zadania Celowego Związku Gmin CZG-12 realizowane są w ramach *"Kompleksowego Regionalnego Programu Gospodarki Odpadami"*, który obejmuje cztery główne płaszczyzny:

1. Prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów,
2. Działalność Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Długoszynie,
3. Rekultywacja starych, nie spełniających norm gminnych składowisk odpadów komunalnych,
4. Prowadzenie edukacji ekologicznej.

W trakcie swojej dotychczasowej działalności, ZUOK w Długoszynie prowadził rekultywację starych składowisk odpadów komunalnych. Na terenie, objętym działalnością CZG-12 zakończono rekultywację 3 składowisk, w trakcie rekultywacji jest 6, pozostały jeszcze do zrehabilitowania 3 składowiska.

7.Kompetencje w zakresie nadzoru nad gospodarką odpadami komunalnymi

System prawny w Polsce cały zakres obowiązków i uprawnień w odniesieniu do gospodarki odpadami komunalnymi, przypisuje administracji samorządowej. Zgodnie z prawem obowiązującym na dzień 31 grudnia 2009 r., w gospodarce odpadami komunalnymi gmina pełni funkcje:

- planistyczno – organizacyjne,
- reglamentacyjne,
- kontrolne,
- egzekucyjne.

To właśnie gmina musi egzekwować od wszystkich, w tym od mieszkańców i przedsiębiorców odbierających odpady komunalne, przestrzeganie obowiązującego prawa. Podstawowe obowiązki w gospodarce odpadami komunalnymi to na szczeblu krajowym i na każdym poziomie administracji samorządowej opracowywanie i aktualizacja planów gospodarki odpadami (co 4 lata) , oraz raportowanie (co 2 lata), o ich realizacji.

W znacznej części gmin działania planistyczne, organizacyjne oraz sprawozdawcze realizowane są z opóźnieniem. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, poza możliwością wystąpienia do Rady Gminy, nie dysponuje odpowiednimi kompetencjami, co do skutecznego nadzoru w tym obszarze.

Obowiązki inwestycyjne, określone w ustawie o odpadach i w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, to:

- na poziomie gminnym zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami albo przedsiębiorcami instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych albo zapewnienie warunków do takich działań przez przedsiębiorców;

- na poziomie wojewódzkim zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, wydzielonych z odpadów komunalnych.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wykonuje kontrole istniejących instalacji oraz kontroluje oddawanie do eksploatacji nowych obiektów gospodarki odpadami. Nie ma możliwości oddziaływania na tworzenie planów inwestycyjnych na poziomie jednostek samorządu terytorialnego szczebla podstawowego.

Określone ustawowo, jako zadania własne, obowiązki gminy w obszarze gospodarki odpadami komunalnymi to między innymi:

- uchwalanie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy; jest to akt prawa miejscowego,
- wydawanie z urzędu decyzji, na podstawie art. 34 ust. 1 ustawy o odpadach,
- prowadzenie wykazu przedsiębiorców, zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- informowanie mieszkańców o miejscach zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- zapewnienie warunków do selektywnego zbierania i przekazywania do odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych,
- nadzór nad zawieraniem umów na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,
- kontrole właścicieli nieruchomości, podejmowane w oparciu o art. 379 ust.2 ustawy - Prawo ochrony środowiska, wykonywane przez upoważnionych pracowników gminy lub straż miejską,
- wydawanie zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,
- przeprowadzanie kontroli przedsiębiorców w zakresie przestrzegania warunków, określonych w wydanych zezwoleniach.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, poza możliwością wystąpienia do Rady Gminy, nie dysponuje odpowiednimi sankcjami, co do skutecznego nadzoru w tym obszarze. Organy Inspekcji Ochrony Środowiska nie są uprawnione do kontroli prawidłowości działania organów samorządu gminy. Inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska nie posiadają uprawnienia do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego za wykroczenia przeciwko obowiązkowi, określonym w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Dlatego też kierowane do Inspekcji Ochrony Środowiska interwencje od mieszkańców, dotyczące

postępowania z odpadami komunalnymi, przede wszystkim ich nielegalnego składowania, kierowane są do organu wykonawczego gminy (wójt, burmistrz, prezydent miasta) z wnioskiem o zastosowanie art. 34 ust. 1 ustawy o odpadach i wydanie z urzędu decyzji, nakazującej usunięcie odpadów z miejsc nie przeznaczonych do ich składowania lub magazynowania.

Organy administracji samorządowej posiadają własne uprawnienia kontrolne w zakresie nadzoru nad gospodarką odpadami komunalnymi:

- W oparciu o art. 379 ust. 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska marszałek województwa, starosta, organ wykonawczy gminy sprawują kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tych organów,
- Organy mogą upoważnić do wykonywania funkcji kontrolnych pracowników podległych im urzędów lub funkcjonariuszy straży gminnych (art. 379 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska),
- Organy samorządowe występują do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o podjęcie działań, będących w jego kompetencji (wymierzenie kary, wstrzymanie działalności), po stwierdzeniu w wyniku kontroli, naruszenia lub podejrzenia naruszenia, przepisów o ochronie środowiska. Do wystąpienia organ samorządowy dołącza dokumentację sprawy (art. 379 ust. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska).

Uprawnienia Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska określa ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska. Są to uprawnienia, dotyczące kontroli podmiotów korzystających ze środowiska, w tym gospodarujących odpadami: - wytwarzających odpady, - prowadzących działalność w zakresie zbierania, unieszkodliwiania i odzysku odpadów. Inspekcja Ochrony Środowiska wykonuje swoje działania na podstawie rocznych planów kontroli, w których w pierwszej kolejności umieszczane są duże instalacje, objęte obowiązkiem posiadania pozwoleń zintegrowanych oraz podmioty, których coroczne kontrole wynikają z przepisów ustawowych. Przy ustalaniu planu kontroli uwzględnia się również skalę ryzyka negatywnego oddziaływania zakładów na środowisko (w skali Polski odpady komunalne to około 8% odpadów wytwarzanych, w województwie mazowieckim – około 20 %). Ustawa określa zakres działań pokontrolnych:

- zastosowanie pouczenia w trybie art. 41 ustawy – Kodeks wykroczeń,
- nakładanie grzywny w drodze mandatu karnego w zakresie ustalonym na podstawie przepisów odrębnych,
- kierowanie wniosku do sądu grodzkiego lub zawiadomienie organów ścigania o popełnieniu przestępstwa,

- wydawanie zarządzeń pokontrolnych,
- kierowanie wystąpień do organów administracji rządowej oraz organów samorządu terytorialnego.

Na podstawie wyników kontroli własnych lub w oparciu o wyniki kontroli innych organów, przekazane na podstawie art. 379 ust. 5 ustawy - Prawo ochrony środowiska, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska jest uprawniony do wydawania decyzji:

- ustalających wymiar dobowej kary pieniężnej za naruszenie warunków decyzji zatwierdzającej instrukcję eksploatacji składowiska lub decyzji określającej miejsce i sposób magazynowania odpadów,
- nakładających administracyjną karę pieniężną za okres naruszenia warunków decyzji zatwierdzającej instrukcję eksploatacji składowiska lub decyzji określającej miejsce i sposób magazynowania odpadów,
- wstrzymujących działalność, powodującą zagrożenie życia lub zdrowia albo zniszczenie środowiska w znacznych rozmiarach (art. 364 ustawy - Prawo ochrony środowiska);
- wstrzymujących działalność polegającą na prowadzeniu odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami lub urządzeniami, spełniającymi określone wymagania (art. 13 ust. 6 ustawy o odpadach),
- wstrzymujących użytkowanie instalacji (art. 367 ust.1 ustawy - Prawo ochrony środowiska),
- nakładających na podmiot do tego zobowiązany tzw. opłatę sankcyjną: za brak selektywnej zbiórki 10 - 40 tys. zł, od 2011r. za brak ograniczenia w składowaniu odpadów biodegradowalnych 40 – 200 tys. zł (art. 79a ustawy o odpadach),
- nakładających na posiadacza odpadów lub transportującego odpady karę pieniężną w wysokości 5 000 zł lub 10 000 zł w zależności od rodzaju naruszenia (art. 79b ustawy o odpadach, który wchodzi w życie od 12 marca 2010 r.).

Warunkiem wymierzenia przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska decyzji w sprawie opłaty sankcyjnej jest uwzględnienie przez organ gminy w wydawanych zezwoleniach na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, wymogów selektywnej zbiórki odpadów oraz określenie dopuszczalnego do składowania poziomu odpadów komunalnych, ulegających biodegradacji, a następnie przeprowadzenie przez organ wykonawczy gminy kontroli i poinformowanie WIOŚ o jej wynikach.

Zamierzone działania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie na rok 2010 w zakresie nadzoru nad gospodarką odpadami komunalnymi:

- „Ogólnopolski cykl kontrolny, dotyczący składowisk odpadów komunalnych w oparciu o Kpgo 2010” - kontynuacja wcześniejszych etapów cyklu,
- kontrole wszystkich składowisk odpadów komunalnych, które podlegały do 31 grudnia 2009 r. obowiązkowi dostosowania do wymogów technicznych, określonych w decyzjach organów ochrony środowiska, wydawanie przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska odpowiednich decyzji, w tym wstrzymujących działalność lub dotyczących bezpiecznego dla środowiska terminu wstrzymania działalności,
- kontynuacja „mobilizacji” gmin poprzez kolejne wystąpienia, dotyczące zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, wydawania zezwoleń na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, nadzoru nad realizacją wydawanych zezwoleń oraz sposobu pozbywania się nieczystości stałych i płynnych przez osoby fizyczne,
- wystąpienie do gmin z prośbą o wypełnienie ankiet, dotyczących realizacji zadań własnych gminy, informacji na temat składowisk odpadów komunalnych, instalacji do przetwarzania odpadów biodegradowalnych oraz instalacji spalania lub współspalania odpadów komunalnych,
- wystąpienie do gmin z prośbą o udzielenie informacji, umożliwiających dokonanie przez Inspekcję Ochrony Środowiska oceny wypełniania obowiązku ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji, kierowanych do składowania, a po stwierdzeniu naruszeń, wymierzenie opłaty sankcyjnej,
- kontrole wszystkich zakładów, przetwarzających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny w ramach realizacji celu: „Ograniczanie negatywnego oddziaływania na środowisko w zakresie postępowania z odpadami”,
- „Ogólnopolski cykl kontrolny przestrzegania przepisów ochrony środowiska przez podmioty prowadzące gospodarkę odpadami opakowań szklanych” - kontrola organizacji odzysku oraz recyklerów, między innymi w aspekcie współpracy z gminami w zakresie selektywnego zbierania opakowań szklanych,
- „Ogólnopolski cykl kontrolny podmiotów prowadzących odzysk i unieszkodliwianie odpadów komunalnych ze szczególnym uwzględnieniem instalacji do zagospodarowania odpadów biodegradowalnych” - kontrola instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych, takich jak sortownie i kompostownie,

- opracowanie i upowszechnienie raportu „STAN GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM”, z wykorzystaniem wyników kontroli podmiotów prowadzących odzysk i unieszkodliwianie odpadów komunalnych, składowisk odpadów komunalnych oraz instalacji do zagospodarowania odpadów, w tym sortowni i kompostowni.

8. Działania administracji samorządowej dotyczące rozwiązania problemów narastającego zaśmiecenia terenów miast i wsi oraz braku wystarczającej liczby instalacji, spełniających standardy UE

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności (art. 7 ust. 1 pkt 1) zadania własne obejmują sprawy ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej.

Podstawowe zasady w gospodarce odpadami komunalnymi zostały określone w ustawie o odpadach oraz w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Znajdują one także odzwierciedlenie w regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie, który ma status aktu prawa miejscowego. Regulamin powinien między innymi określać obowiązki w zakresie działań, zapewniających ograniczenie masy odpadów ulegających biodegradacji, kierowanych do składowania.

- Pierwszy obowiązek to objęcie wszystkich mieszkańców gminy systemem zbierania wszystkich rodzajów odpadów komunalnych.
- W celu realizacji tego obowiązku gminy powinny prowadzić ewidencję umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Organ wykonawczy gminy (wójt, burmistrz lub prezydent miasta) sprawuje nadzór nad wykonywaniem przez właścicieli nieruchomości obowiązku zapewnienia utrzymania czystości i porządku. W tym celu, na podstawie art. 379 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, może upoważnić do wykonywania funkcji kontrolnych pracowników podległego mu urzędu lub funkcjonariuszy straży gminnych.
- Właściciele nieruchomości, którzy nie wykonują swoich obowiązków, określonych w ustawie lub w regulaminie utrzymania czystości i porządku, podlegają karze grzywny.

W przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli odpowiednich umów, gmina jest obowiązana zorganizować odbieranie odpadów komunalnych, natomiast wójt, burmistrz, prezydent miasta z urzędu wydaje obowiązującą przez 1 rok decyzję, w której ustala obowiązek uiszczania opłat za odbieranie odpadów komunalnych. Do opłat tych stosuje się przepisy ustawy – Ordynacja podatkowa.

- Kolejne obowiązki, to zapewnienie warunków do selektywnego zbierania z gospodarstw domowych odpadów opakowaniowych (szkło, makulatura, metale, plastik), odpadów niebezpiecznych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych, odbierania odpadów wielkogabarytowych, selektywne zbieranie z gospodarstw domowych odpadów ulegających biodegradacji, zapewnienie warunków do selektywnego zbierania odpadów budowlanych z drobnych remontów. W celu realizacji tych obowiązków, organ wykonawczy gminy posiada cały szereg uprawnień. Przed wszystkim wójt, burmistrz, prezydent miasta powinien określić i podać do publicznej wiadomości wymagania, jakie musi spełniać przedsiębiorca, ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Przed podjęciem decyzji w sprawie wydania zezwolenia, wójt, burmistrz lub prezydent miasta może dokonać kontrolnego sprawdzenia, czy przedsiębiorca spełnia warunki wykonywania działalności, objętej zezwoleniem. Jest także uprawniony do kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorcy w zakresie już udzielonego pozwolenia. W przypadku stwierdzenia, że przedsiębiorca nie wypełnia warunków, określonych w zezwoleniu, organ wzywa go do niezwłocznego zaniechania naruszenia, a w przypadku, gdy przedsiębiorca mimo wezwania, nadal narusza te warunki, organ cofa zezwolenie, w drodze decyzji, bez odszkodowania.
- Dla uniknięcia sytuacji, kiedy właściciele nieruchomości zawierają umowy z przedsiębiorcami, nieposiadającymi ważnych zezwoleń, gminy powinny udostępniać mieszkańcom na stronie internetowej oraz w sposób zwyczajowo przyjęty, informacje o przedsiębiorcach, którzy posiadają ważne zezwolenia na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na obszarze danej gminy.
- Wydając zezwolenie na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, organ wykonawczy gminy powinien w tej decyzji określić nie tylko rodzaje odbieranych odpadów, sposób postępowania z poszczególnymi rodzajami tych odpadów, ale także dopuszczalny do składowania poziom odpadów ulegających biodegradacji wraz ze sposobem realizacji tego obowiązku oraz wskazać miejsca odzysku lub unieszkodliwiania zebranych odpadów komunalnych. Zakres wydawanych zezwoleń powinien być zgodny z gminnym planem gospodarki odpadami.

- Przedsiębiorca, prowadzący działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości ma obowiązek w terminie do dnia 15 każdego miesiąca przekazywać do wójta, burmistrza, prezydenta miasta, wykazy właścicieli nieruchomości, z którymi zawarł umowy oraz tych, z którymi umowy wygasły. Przedsiębiorca powinien także do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy przekazać wójtowi, burmistrzowi, prezydentowi miasta informacje, dotyczące masy zebranych z terenu danej gminy odpadów komunalnych, sposobu zagospodarowania poszczególnych rodzajów tych odpadów, masy odpadów biodegradowalnych skierowanych do składowania oraz masy odpadów biodegradowalnych zagospodarowanych w inny sposób, niż składowanie.
- Gminy powinny dokonać aktualizacji regulaminów utrzymania czystości i porządku w aspekcie obowiązku ograniczenia składowania odpadów, ulegających biodegradacji. Organy wykonawcze gmin powinny dokonać weryfikacji wydanych zezwoleń na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i ewentualnego ich uzupełnienia w zakresie obowiązku ograniczania ilości odpadów ulegających biodegradacji, kierowanych do składowania. Konieczna jest także kontrola przedsiębiorców, a w przypadku, gdy nie wykonują obowiązków w tym obszarze, wystąpienie do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska z wnioskiem o wymierzenie opłaty sankcyjnej.
- W każdym przypadku zgłoszonego przez mieszkańców czy też inne organy lub instytucje, porzucania lub magazynowania odpadów miejscu na ten cel nieprzeznaczonym, organ wykonawczy gminy ma obowiązek wydawania z urzędu decyzji, nakazującej na podstawie art. 34 ust. 1 ustawy o odpadach, usunięcie tych odpadów. Wójt, burmistrz, prezydent miasta powinien także powiadomić marszałka województwa, który jest organem właściwym do wydania decyzji o wymierzeniu opłaty podwyższonej władającemu powierzchnią ziemi, jako domniemanemu właścicielowi porzuconych odpadów.
- Po wejściu w życie ustawy o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, gmina ma obowiązek zapewnienia warunków do zbierania odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, udostępniania mieszkańcom na stronie internetowej oraz w sposób zwyczajowo przyjęty, informacji o punktach zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz o przedsiębiorcach, zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.
- Wójt, burmistrz bądź prezydent miasta jest obowiązany do sporządzenia i przekazania do marszałka województwa i wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki

wodnej rocznego sprawozdania, zawierającego informacje o rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych zebranych przez gminę lub podmiot działający w jej imieniu oraz rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych przekazanych przez gminę (związek gmin) lub podmiot działający w jej imieniu do odzysku i recyklingu w terminie do dnia 15 lutego roku kalendarzowego następującego po roku, którego dotyczy sprawozdanie.

Jednym z warunków uzyskania poprawy i zmniejszenia różnic między ilością odpadów zebranych a odpadów wytworzonych, jest większa aktywność gmin w kontroli właścicieli nieruchomości w zakresie przestrzegania regulaminu utrzymania czystości i porządku w gminie oraz korzystanie przez organ wykonawczy gminy z uprawnień kontrolnych w odniesieniu do przedsiębiorców, prowadzących działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Niezbędne jest także, aby w każdym przypadku stwierdzenia nielegalnego składowania lub magazynowania odpadów, wójt, burmistrz, prezydent miasta wykorzystywał swoje uprawnienia, wynikające z art. 34 ustawy o odpadach.

Zadania inwestycyjne gminy wynikają z rozdziału 3a ustawy o odpadach. Gminy mają zapewniać budowę, utrzymanie i eksploatację własnych, lub wspólnych z innymi gminami lub przedsiębiorcami instalacji i urządzeń do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych albo zapewniać warunki do budowy, utrzymania i eksploatacji takich obiektów. W rozdziale „Harmonogram i sposób finansowania realizacji zadań” *Krajowego planu gospodarki odpadami 2010* znalazł się zapis, według którego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji podejmować będzie działania w zakresie monitorowania i egzekwowania wykonania obowiązków ustawowych, nałożonych na jednostki samorządu terytorialnego dla osiągnięcia celów w zakresie gospodarki odpadami, nałożonych przepisami prawa Unii Europejskiej.

Zadanie to nie jest realizowane z powodu braku instrumentów prawnych i faktycznych możliwości monitorowania i egzekwowania obowiązków jednostek samorządu terytorialnego. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, poza uprawnieniami polegającymi na przekazywaniu niektórych kategorii wniosków w postępowaniu nadzorczym, nie posiada uprawnień do ingerencji w działalność organów gminy, jak również w działania, podejmowane przez wojewodę w ramach sprawowanego nadzoru nad działalnością gminną.

Wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast mają obowiązek wydawania decyzji administracyjnych w celu sukcesywnej likwidacji dzikich składowisk odpadów. Jak wynika ze sprawozdań, nadesłanych do Ministerstwa Środowiska przez zarządy województw, w wielu województwach, w tym w województwie mazowieckim, zadanie to jest realizowane na bieżąco. Jednakże ze względu na utrzymującą się dużą liczbę dzikich wysypisk i pojawianie się nowych, po zlikwidowaniu starych wysypisk, niezbędne jest zwiększenie aktywności administracji publicznej w tym zakresie.

Rady gmin powinny podjąć stosowne uchwały zmierzające do uczestnictwa w strukturach ponadgminnych, w celu tworzenia regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów, zgodnie z zapisami wojewódzkich planów gospodarki odpadami.

Jak wynika ze sprawozdań, nadesłanych do Ministerstwa Środowiska przez zarządy województw, w wielu województwach, w tym w województwie mazowieckim, zadanie to jest realizowane na bieżąco. Celowe jest sukcesywne zwiększanie liczby gmin, uczestniczących w związkach międzygminnych do chwili, kiedy wszystkie znajdą się w zasięgu regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów, określonych w „Planie gospodarki odpadami dla Mazowsza”.

„Harmonogram i sposób finansowania realizacji zadań” *Krajowego planu gospodarki odpadami 2010* przewiduje w latach 2007 – 2013 tworzenie regionalnych systemów zagospodarowania odpadów ze środków pozyskanych z funduszy ochrony środowiska i Unii Europejskiej. Łącznie przewidziano kwotę 2 790 mln zł na te cele.

Duże projekty inwestycyjne realizowane są ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013. W ramach II osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, dla działania 2.1. nie znalazły się w roku 2008 żadne projekty z terenu województwa mazowieckiego.

Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 6 marca 2008 r. zawiera listę projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007 - 2013, podejmowanych w ramach działania 2.1. Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych. Na liście znalazło się 15 projektów, w tym 10 projektów z zakresu budowy instalacji do termicznego przekształcania odpadów. Wśród projektów jest „Rozwiązanie problemów gospodarki odpadami w Warszawie”, poprzez modernizację i rozbudowę

istniejącego systemu, w tym budowę zakładu termicznego unieszkodliwiania odpadów. Projekt przewidziany został do realizacji w latach 2007 – 2012, kosztem 533,42 mln PLN.

9. Wnioski, dotyczące obecnej sytuacji w obszarze gospodarki odpadami komunalnymi.

Jednym z warunków zapewnienia wystarczającej sieci instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, jest opracowanie, a następnie wdrożenie planu gospodarki odpadami. W szczególności gminny plan gospodarki odpadami obejmuje odpady komunalne powstające na terenie gminy oraz przywożone na jej obszar. W planie gminnym powinny być wyodrębnione problemy zbierania i odzysku odpadów ulegających biodegradacji oraz unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych, pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych. Postanowienia gminnego planu gospodarki odpadami powinny być zgodne z powiatowym planem gospodarki odpadami. Projekt planu gminnego podlega zaopiniowaniu przez zarząd województwa oraz zarząd powiatu. Plany gospodarki odpadami podlegają aktualizacji nie rzadziej, niż raz na cztery lata.

Zapisy zaktualizowanego gminnego planu gospodarki odpadami, w terminie nie dłuższym, niż 3 miesiące od daty jego uchwalenia, powinny znaleźć odzwierciedlenie w regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy.

Sprawozdanie z realizacji gminnego planu gospodarki odpadami obejmuje okres dwóch lat kalendarzowych według stanu na dzień 31 grudnia roku kończącego ten okres.

Sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami organ wykonawczy gminy przedkłada radzie gminy oraz zarządowi powiatu w terminie do dnia 31 marca po upływie okresu sprawozdawczego. Jeżeli wziąć pod uwagę, że przedsiębiorca, prowadzący na terenie danej gminy działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości powinien także do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy przekazać wójtowi, burmistrzowi, prezydentowi miasta informacje, dotyczące masy zebranych z terenu danej gminy odpadów komunalnych, sposobu zagospodarowania poszczególnych rodzajów tych odpadów, masy odpadów biodegradowalnych skierowanych do składowania oraz masy odpadów biodegradowalnych zagospodarowanych w inny sposób, niż składowanie, ustalony ustawowo termin 31 marca jest za krótki.

Analiza zestawień informacji, publikowanych przez Ministerstwo Środowiska na podstawie danych pozyskanych z urzędów marszałkowskich pokazuje, z jak dużym opóźnieniem gminy wykonały swój obowiązek ustawy opracowania i uchwalenia gminnych planów gospodarki odpadami w terminie do 30 czerwca 2004 roku.

Stan przygotowania gminnych planów gospodarki odpadami

- termin ustawy 30 czerwca 2004 r.

(na podstawie danych przekazanych do Ministerstwa Środowiska przez urzędy marszałkowskie)

Lp.	POLSKA	30.06.04	31.12.04	31.12.05	31.12.06	31.12.07	31.12.08
1.	Liczba gmin	2 413	2 413	2 413	2 413	2 413	2 413
2.	Liczba gmin, które projekty planów przekazały do zarządu wojew.	770	1 716	2 225	2 361	2 388	2 396
3.	Liczba gmin, dla których projekty planów zostały zaopiniowane przez zarząd wojew.	429	1 533	2 172	2 352	2 386	2 395
4.	Liczba gmin, dla których plany zostały uchwalone	252	1 177	1 943	2 252	2 346	2 365
5.	Odsetek gmin, dla których plany zostały uchwalone [%]	10,44	48,78	80,52	93,33	97,22	98,01
	MAZOWSZE	30.06.04	31.12.04	31.12.05	31.12.06	31.12.07	31.12.08
1.	Liczba gmin	309	309	309	309	309	309
2.	Liczba gmin, które projekty planów przekazały do zarządu wojew.	49	190	256	297	304	305
3.	Liczba gmin, dla których projekty planów zostały zaopiniowane przez zarząd wojew.	4	121	248	296	304	305
4.	Liczba gmin, dla których plany zostały uchwalone	4	76	208	264	294	297
5.	Odsetek gmin, dla których plany zostały uchwalone [%]	1,29	24,60	67,31	85,44	95,15	96,12

Jak wynika z przygotowanych przez Ministerstwo Środowiska, na podstawie danych z urzędów marszałkowskich, zestawień, stan przygotowania aktualizacji gminnych planów gospodarki odpadami, wg stanu na dzień 31 grudnia 2008 r., przedstawiał się następująco: spośród 2 413 gmin, 281 gmin przedstawiło projekty planów do zaopiniowania, dla 214 gmin projekty aktualizacji planów zostały zaopiniowane, 63 (2, 61%) gminy posiadały uchwalone aktualizacje gminnych planów gospodarki odpadami. Według stanu na dzień 31 grudnia 2009r. - 687 gmin przedstawiło projekty aktualizacji planów do zaopiniowania, dla 600 gmin projekty aktualizacji planów zostały zaopiniowane, 244 (10,11%) gminy posiadały uchwalone aktualizacje gminnych planów gospodarki odpadami.

W województwie mazowieckim spośród 309 gmin (z wył. gmin na prawach powiatu), na dzień 31 grudnia 2008 r. - 39 gmin przedstawiło projekty planów do zaopiniowania, dla 34 gmin projekty aktualizacji planów zostały zaopiniowane, 18 (5,83%) gmin posiadało uchwalone aktualizacje gminnych planów gospodarki odpadami. Według stanu na dzień 31 grudnia 2009r. - 85 gmin przedstawiło projekty aktualizacji planów do zaopiniowania, dla 77 gmin projekty aktualizacji planów zostały zaopiniowane, 52 (16,83%) gminy posiadały uchwalone aktualizacje gminnych planów gospodarki odpadami.

WNIOSKI, oparte na „Sprawozdaniu z realizacji krajowego planu gospodarki odpadami za okres od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2008 r.”, które zostało przyjęte przez Radę Ministrów:

- Podstawową trudność przy ocenie realizacji założeń Krajowego planu gospodarki odpadami stanowiło zebranie rzetelnych danych statystycznych. Informacje, nadsyłane przez urzędy marszałkowskie, często były niespójne, a wielkości wykazywane dla potrzeb oceny planów gospodarki odpadami różniły się, niekiedy wielokrotnie, od danych, przesyłanych do prowadzonego w Ministerstwie Środowiska, Centralnego Systemu Odpadowego. Także GUS sygnalizuje niespójność niektórych danych raportowanych przez urzędy marszałkowskie. Stanowi to istotny problem w przypadku danych, raportowanych do EUROSTATu.
- Wydaje się niezbędne wypracowanie narzędzi ułatwiających Ministrowi Środowiska egzekwowanie od administracji samorządowej rzetelnego i terminowego wypełniania obowiązków sprawozdawczych. W obecnym stanie prawnym jedynym wyjściem, w przypadku zaniedbania lub nienależytego wykonania zadań przez właściwe organy,

wydaje się być możliwość złożenia skargi w trybie art. 227 Kodeksu postępowania administracyjnego. Właściwość organów w tym zakresie określa art. 229 Kpa.

- Zakreślony w ustawie o odpadach termin nadsyłania sprawozdań przez urzędy marszałkowskie jest nieprzestrzegany. Nasuwa się spostrzeżenie, że trzy kwartały roku to termin zbyt krótki, aby na poziomie wojewódzkim zebrać i zweryfikować dane cząstkowe, przed ich zagregowaniem i przekazaniem do Ministra Środowiska. Zmiana terminów wymaga zmian ustawowych.

10. Nowe rozwiązania ustawowe, propozycje zmian legislacyjnych.

W Ministerstwie Środowiska zostały opracowane i podane do publicznej wiadomości na stronie internetowej www.mos.gov.pl :

- 1) Założenia projektu ustawy o odpadach stanowiącej transpozycję dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 18 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylającej niektóre dyrektywy,
- 2) Projekt założeń do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw, na etapie prac Stałego Komitetu Rady Ministrów,
- 3) Projekt założeń do projektu ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi.

W przypadku naruszania przepisów krajowych, które zostaną przyjęte na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 18 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylającej niektóre dyrektywy, konieczne jest wprowadzenie narzędzi, zapewniających skuteczny nadzór administracji rządowej nad przygotowaniem i wykonywaniem planów gospodarki odpadami przez administrację samorządową.

W myśl przepisów ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.), ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.) nadzór nad działalnością, odpowiednio, samorządu województwa, samorządu powiatowego, samorządu gminnego, sprawuje wojewoda - w przypadkach określonych w przepisach odrębnych ustaw.

W „Założeniach projektu ustawy o odpadach stanowiącej transpozycję dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 18 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz

uchylającej niektóre dyrektywy”, zaproponowano następujące rozwiązania (*projekt wg stanu na dzień 12. 01. 2010 r.*):

- Przewiduje się opłaty sankcyjne za brak terminowego uchwalenia wojewódzkiego planu gospodarki odpadami lub za niedotrzymanie terminu złożenia Ministrowi Środowiska sprawozdania z realizacji tego planu, a także za brak realizacji celów ustawowych, nałożonych na samorząd.
- W przypadku nieuchwalenia wojewódzkiego planu gospodarki odpadami w terminie ustawowym, samorząd województwa ponosi karę w wysokości 10 mln zł. Kara ta jest przekazywana na rachunek Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; taką samą karę samorząd województwa ponosi za każdy następny rok, w którym plan wojewódzki nie zostanie przygotowany.
- W przypadku nieterminowego przygotowania sprawozdania z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami wysokość kary jest analogiczna, jak w przypadku braku planu gospodarki odpadami.
- W przypadku stwierdzenia przekroczenia terminu, minister właściwy do spraw środowiska występuje do ministra właściwego do spraw finansów o odjęcie z budżetu województwa środków w wysokości kary i przekazanie ich na rachunek Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Także w „Założeniach do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw” (*projekt wg stanu na dzień 12 stycznia 2010 r.*) przewiduje się odpowiedzialność karną jednostek samorządowych:

- Skutkiem niewywiązywania się przez gminę z nałożonych na nią obowiązkowych zadań własnych będzie ograniczenie możliwości pozyskania środków z funduszy ochrony środowiska i funduszy pomocowych na inwestycje niezbędne do realizacji celów w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Ograniczenie to jest proporcjonalne do wielkości stopnia niezrealizowania zadania.
- Za brak przez gminę realizacji zadań własnych, określonych w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, **wojewoda**, w drodze decyzji, nakłada na organ wykonawczy jednostki samorządowej, to jest na wójta, burmistrza, prezydenta miasta opłatę sankcyjną od 10 tys. zł do 40 tys. zł, w zależności od stopnia niewykonania obowiązku.
- Za nieosiągnięcie przez gminę celów, dotyczących redukcji składowania odpadów, ulegających biodegradacji, **wojewoda** nakłada na wójta, burmistrza, prezydenta miasta opłatę sankcyjną, naliczaną za każdą tonę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji ponad

limit określony w wojewódzkim planie gospodarki odpadami, w wysokości równowartości opłaty za składowanie tych odpadów.

- Opłata sankcyjna, nałożona przez właściwego wojewodę na gminę, wnoszona jest na konto Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Właściwy **wojewoda** może odroczyć wniesienie opłaty w przypadku przedstawienia przez gminę harmonogramu działań naprawczych, na okres nie dłuższy niż 5 lat; po usunięciu przyczyn nałożenia opłaty sankcyjnej może ona zostać umorzona;

- Niedopełnienie przez gminę obowiązków sprawozdawczych oraz kontrolnych skutkuje nałożeniem na nią przez właściwego **wojewodę** opłaty sankcyjnej w wysokości 5 tysięcy złotych.

„Założenia do projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych innych ustaw” przewidują dalsze wzmocnienie uprawnień kontrolnych organów gmin zarówno w stosunku do właścicieli nieruchomości, jak i przedsiębiorców, z którymi gmina podpisała umowę na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

Również „Projekt założeń do projektu ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi” przewiduje **nadzór wojewody**. Kontrolni wojewody będzie podlegało wydatkowanie przez marszałka województwa środków, pochodzących z opłat produktowych. Marszałek województwa w terminie do końca każdego roku będzie zobowiązany do poinformowania wojewody o przeznaczeniu środków finansowych, pochodzących z opłat produktowych. Wojewoda dokona weryfikacji otrzymanych danych i w przypadku stwierdzenia niezgodności, będzie orzekał o przekazaniu środków do budżetu państwa.

Niezależnie od tego, jaką formę końcową przyjmą przygotowane w resorcie środowiska projekty, istotne dla poprawy gospodarki odpadami komunalnymi wydaje się określenie na poziomie ustawy:

- 1) Wymogu prowadzenia dokumentów, dotyczących gospodarowania odpadami KPO (karta przekazania odpadu), DPO (dokument potwierdzający odzysk), DPR (dokument potwierdzający recykling), jako druków samokopiujących, opatrzonych klauzulą sankcji karnych za podawanie nieprawdy,
- 2) Zmian, dotyczących harmonogramu przygotowania sprawozdań z realizacji planów gospodarki odpadami na poszczególnych szczeblach administracji tak, aby były spójne z terminami raportów, składanych przez Polskę do Komisji Europejskiej, a z drugiej strony pozwalały zebrać i zweryfikować dane od przedsiębiorców na poziomie gminnym.

- 3) Sankcji, jakie może ponieść organ wykonawczy gminy, jako narzędzi, ułatwiających egzekwowanie od administracji samorządowej wykonywania ustawowo określonych zadań własnych.
- 4) Sankcji, jakie może ponieść organ administracji samorządowej, jako narzędzi, ułatwiających Ministrowi Środowiska egzekwowanie od administracji samorządowej, rzetelnego i terminowego wypełniania obowiązków sprawozdawczych.
- 5) Odpowiedzialności, jaką może ponieść organ wykonawczy gminy za niewykonanie obowiązków ustawowych.

Ustawa z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw, wprowadza zmiany, wspomagające osiągnięcie przez Polskę celów, zawartych w dyrektywie Rady 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów i Traktacie Akcesyjnym oraz innych, wynikających z członkostwa RP w Unii Europejskiej lub określonych w Krajowym planie gospodarki odpadami 2010.

Zmiany te dotyczą nie tylko przedsiębiorców, prowadzących zbieranie, odzysk lub unieszkodliwianie odpadów, ale także tych, którzy posiadają zezwolenie, wydane przez organ wykonawczy gminy na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Ze względu na wprowadzenie zakazu składowania odpadów palnych selektywnie zebranych oraz odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych, przedsiębiorca, przekazując odpady do składowania, obok innych informacji i dokumentów, będzie musiał złożyć oświadczenie o braku tych rodzajów odpadów, w odpadach kierowanych na składowisko odpadów.

Wydaje się, że najważniejsza z wprowadzanych zmian, to określenie procedury zamykania składowisk, które nie spełniają obowiązujących wymagań. W przypadku, gdy składowisko odpadów lub jego wydzielona część nie spełniają wymogów technicznych lub formalnych określonych przepisami prawa lub po kontroli wojewódzki inspektor ochrony środowiska stwierdzi, że na składowisku, na którym składowane są odpady komunalne, co najmniej od roku nie są przyjmowane odpady, lub gdy określona w decyzjach administracyjnych pojemność składowiska odpadów została zapełniona, a zarządzający składowiskiem nie wystąpił z wnioskiem o zgodę na jego zamknięcie, wówczas właściwy ze względu na lokalizację składowiska organ (marszałek województwa, regionalny dyrektor ochrony środowiska), wykonuje ekspertyzę na koszt zarządzającego składowiskiem odpadów. Na jej podstawie organ wydaje decyzję o zamknięciu składowiska odpadów, której adresatem może być zarządzający składowiskiem odpadów, władający powierzchnią ziemi albo wójt,

burmistrz lub prezydent miasta, właściwy ze względu na lokalizację składowiska. Ustawa określa zasady ustalenia jednego z trzech podmiotów, zobowiązanych do zamknięcia składowiska.

Ekspertyza powinna zostać wykonana w terminie 6 miesięcy od daty wejścia w życie ustawy, a odpowiednie decyzje powinny zostać wydane przez organy w ciągu miesiąca od uzyskania ekspertyzy.

Zarządzający składowiskiem odpadów jest obowiązany do dostosowania posiadanych zezwoleń, pozwoleń i decyzji w zakresie gospodarki odpadami, w tym zezwoleń na odzysk na składowisku odpadów oraz decyzji zatwierdzających instrukcję eksploatacji składowiska, do przepisów nowej ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Po tym czasie zezwolenia, pozwolenia i decyzje tracą ważność.

Zarządzający składowiskiem odpadów, który przed dniem wejścia w życie ustawy uzyskał decyzję wyrażającą zgodę na zamknięcie składowiska odpadów, może przyjmować odpady do składowania do upływu terminu określonego w decyzji, jednak nie dłużej niż 30 dni od dnia wejścia w życie ustawy. Jeżeli zarządzający składowiskiem nie ma określonej wysokości i formy zabezpieczenia roszczeń, obowiązany jest w terminie do 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy wystąpić z wnioskiem o uzupełnienie decyzji w tym zakresie.

Z dniem wejścia w życie ustawy, organem właściwym do gospodarki odpadami, w odniesieniu do przedsięwzięć i zdarzeń na terenach zamkniętych staje się regionalny dyrektor ochrony środowiska.

Podmioty, które dotychczas prowadziły działalność między innymi w zakresie zbierania pozostałości z sortowni odpadów komunalnych, komunalnych osadów ściekowych mogą prowadzić tę działalność na podstawie posiadanych ważnych decyzji, jednak nie dłużej, niż 3 miesiące od dnia wejścia w życie ustawy.

Ustawa o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw wprowadza cały wachlarz kar, które w drodze decyzji może wymierzyć wojewódzki inspektor ochrony środowiska za nieprzestrzeganie zasad gospodarki odpadami. Między innymi, jeżeli zarządzający składowiskiem bez wymaganej zgody organu zamyka składowisko lub jego wydzieloną część - podlega karze pieniężnej w wysokości 5 000 zł; jeżeli zarządzający składowiskiem pomimo decyzji o zamknięciu składowiska przyjmuje odpady do składowania - podlega karze pieniężnej w wysokości 20 000 zł.

Ustawa z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw zawiera nowe regulacje między innymi w odniesieniu do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska; ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu

pojazdów wycofanych z eksploatacji, ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów, ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych.

Ustawa z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw została opublikowana w Dzienniku Ustaw Nr 29 z dnia 26 lutego 2010 r. pod pozycją 145. Wchodzi w życie z dniem 12 marca 2010 r.

Instalacje wspomagające zagospodarowanie odpadów w Regionalnych Obszarach Gospodarowania Odpadami (poza składowaniem) stan na 31.12.2008 r.

